КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

8 МАРТ—КХАЛНАЬХА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ

Массо а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а Министрий Совета а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДИКЗ

№ 28 (4381) • ШОАТТА, 7 МАРТ, 1970 ШУ. • МАХ 2 КЕП.

СОВЕТСКИ КХАЛНАХАГА

Деза ноккъостий, кхалнах!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дег тIера декъал дуьй шуьг Дуьнен халкъашта юкъера кхалнаьха ди — Дерригача дуьнен къахьегача кхалнаьха интернациональни солидарноста ди.

БIаьстенца цхьана доагIа из ди. ХIанз кховаткъа шу де вай мехка белгалдан дерригача халкъа юкъера цIей сийна хаздеш дола бархIалгIча марта ди белгалдоахь.

Къахьегамен политически хьинар чIогIа айденача В. И. Ленин вахь 100 шу дизара ваха вонгтIача тайпара наккъакха массава а гIертача хьалешка вх хIанз дуьнкхача къамех латта вай социалистически Даьхе. Белхлоша, колхозхоша, интеллигенце, кагирхоша шоашта юкъе кхалнах а болаш дерригIа кхолчашъю парте XXIII съезда решенеш тIагIертта къовсам лоаттабу петилетка толаме кхоачашъяр духьа.

Дуьнен халкъашта юкъера кхалнаьха Ди белгалдоаккхаш, вай чIогIа лоархIаши дуккъабезаши буьц Советски кхалнах. СССР карагIдаьнна дерриге исторически хIамаш вай сийлахьча кхалнаха хьинаре дакъа лоацаш хинна. Даьхенна цIаккха а диццургдац деза кхалнах, Октябрьски революцен граждански тIемен шерашка шоана карагIдийнна деналера гIулакхаш, сийлахьча петилеткай шерашка хьинар ойдаь оаш хьийта къа. ДерригIа Халкъаца цхьана фронте къовсам дела чийтаьшо, Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема шерашка гитлеровски гIерахой эша а бакъ хотало аккхара тиле къахьийгад оаш, кулг яIешна ну дувлаш юхаметтоттабий тIемо бохабаь хийна халкъабоахам. Тахан советски кхалнаха шоай деррига низаш яннеш дIатела социалистически Даьхен экономически оборонни низ дIахо чIогIбаре гIулакха.

Са ца ходеш къахьегарки тIем тIа деналера гIулакхаш карагIдуларгаш цхьа миллиони ех миллиони гаргга йолча кхалсага орденаши медалаши енний, сэткъен цхьайтте кхалсага Советски Союза Турпала цIи ениай, 3925 кхалсага — Социалистически Къахьегама Турпала цIи.

Вай халкъо доккха баркал оал кIаьд ца луш къахьегача, кхуьш боагIа тIехье кхеташен йоаккхоаш хьалхкеча кхалнаха. Башхалнкача кхалнаха беркате къа ца хьегаш, шоай талантоши кхетамен хьахьокхара боарам бовццаш йоккхий тоpoнаш цариа хьалхашка къа ца еллаш цхьаккха моттиг яц вай мехка боахама, культура, Iилман, общественни, паччахьалкхен вахаре. Станока хьалхашка а Iилман лабораторе а, кхий тIен кафедрех, школе а медицински учреждене а, коммунизм хьалхьоча массо тайпанча участникаш — мехкарашка а шайн наха дала дIа ахетта хилитъа руккъа лобаду. Iилмай культурин дегIакхуьг вай кхалнаха.

Коммунистически парте лоаррегIа ца йолаш кхачашду общественни вахара, паччахьалкхен гIуллакхашта доал дара кхалнах хийна кхеросъ аьхача В. И. Ленина васкет. Вай мехка наха сакхетам чу чIогIа а денна дIавттад социалистически паччахьалкхен кхьатарра бокъонаш йолен хьинар долен граждани хиларах тарра кхалсагаш сий долга. БIаьш эзарие кхалнах хержаб Советий депутателла, производства кулгалхой ба уж, боккха общественни болх дебу цар.

Партен правительстваш доала хIама ду хьинаре производственни общественни гIуллакхаш прозерча начилца, бераш кхедарца, дезала йоакхо ирца цхьана тарзе кхалсага йиш хиийтара. Бокъонца болча патриотаца, советски кхалнаха коммунизма гIулакха, интернационализмана тешаме хургдолча. Даьхе дуккхезаргболча, империализмана дуьхьал лоаттабеча къовсаме машар болаш хургдолча уйланца хьалкхеду бераш. Вай мехка масаза а белх бача, лоцаш даха ха йоалача берий учреждениешка хIанз хьалкхеле 9 миллионом сонгIа бер ла.

ХIара шера тоьлу советски наьха чуйоча моттигашкара хьалеш, дуккагIа кхоа культурно-бытовой учреждениеш Советски паччахьалкхено хIара шера Iалашъяте дукха ахча хьакец производстера къахьегама хьалаш тоалара. Дуьнна ха йоццайн тIаьйцача «Унаццена зорбада кхыхьехьарча СССР-а Союзни республикай законодательства лорлашна» оттадаьд нанали берали чIогIагIа лоралега. Социальни Iалашо ира шерра бокъонаш еннай колхозхой ЁррегIсоюзни съезда къоабалдаьча колхоза кердача Хьонхамерча Уставо.

Советски кхалнаха хов, вай мехка толамаш доатнел, дIахо дIахьалхаяккха ухилга дукхача хьале шоай къахьегамах, хьинарах, лоамах тийша хилар.

КПСС ЦК-ие дIакхайкаду, оаш, ноккъостий кхалнах, коммунизм хьалъеча дIахо а хьинаре дакъа лоацаргхиларах, къахьегамцарча коммунистически гIулакхий дика оамалаш хьахьоккаргхиларах, дисциплинен организованности йолаш хургхиларах, кIамей кхомбари хьурмат дари дуьхьа, общественни производства эффективность лакъяр дуьхьа, дерригача халкъа юкъара къовсам боарабе ашна парте бaь тIахьехам оаш чIогIагIа хьаллоацаргхиларах ше чIогIагIа доаш тийша хилар.

Укх шера советски кхалнаха цхьана 8 март белгалдоаких массе а коммунистамкарча миллионаш болча кхалнахаца. Советски кхалнаха даим шедиа ду чIогIа а ду социалистически мехкий кхалнахаца доттагIала бувзамаш, хьинаре дакъа лоац дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьха болами. Дуьнен кхалнаха хьахьоких шоай бокъонаш бахьан долаш, социальни къамаш Iазапах мукъабелар духьа, шоай берий ирс бахьан долаш, империалистически тIом хьалхьеберашта духьал къовсам лоаттабе лаьрхIа шоаш хилар. Советски Союза кхалнаха массе оагIорахьара хьаллоен кхетала мехкашнарча шоай йижарий ва бакъонахьаро [illegible] къовсам. Дерригача мехкий кхалнахаца цхьана цар [illegible] болии а, эхь а хьайкаду Вьетнамерча американски агрессеш, Iаьрбий мехкашна бахача империча наха духьала [illegible] лаьдеча къахча гIулакхашта.

Укх белгалдаьнача дезача дийнахь къахьегаме дикагIа толамаш дахар, вахаре динахетараш хилар, чIогIагIа уьнакьIена бахар, корта творчески низаш совдулар бала дика хIамаш карагIдувлари лоаца советски кхалнаха лоаца боахах Коммунистически парте Центральни Комитете.

Сийле хийла советски кхалнаха!

Вежарий моаршал да социалистически мехкий кхалнахага!

Даькъала хийла дерригача дуьнен тIера къахьега кхалнах!

Вахалба низ бола вай социалистически Даьй-мехк!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парте — вай мехка коммунизм хьалъелга вIашгIатхьокхар а, [illegible] урхаттер а!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Грозненски слюдяной фабрика хьалсгра дика къахьегарца фабрика коллективо чIогIа сийдолаш лоархIаш ба рабочиш Витиева Зост, Мизаева Зара, Эльмурзоева ПатIимат. Юкъера лоархIача хIара сменах нормаш 120—130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: (аьрру-хьара латтахье) А. Витиева, З. Мизаева, П. Эльмурзоева.

Д. Васильева сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОБЛСОВПРОФА ПРЕЗИДИУМЕИ

КОТБАЬННАРАШТА — ПРЕМЕШ

1969 шера хьажкIаш хьувкъаран довкъарийна моша хьажкIаш дуккагIа чуряк хьажкIаш лелача механизированни звеноша лелаьча социалистически яхьа итогах йола материалашка а хьежа, КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофа Президиумо сецай бу:

Хьалхара моттиг яккхан 175 гектар долча лаьттан кIара гектара тIара 53,4 центнер фуаль ахьача хьажкIий чуеча Шелла района «Джалка» совхозера Саидов Баудина звено. Яхь котъяннарг лархIа а цуьна КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦIе байракх хьожае а.

Яхье шолгIагIа моттиг кхоачайейла 175 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара шоай гIад а тIехьа 410 центнер моша хьажкIаш чуенача Грозненски района «Грозненский шурий» совхозерча IIIунпов Аде звенона.

«Грозненски шурий» совхозерча Арцакаев Шамала, Наурски района Ленина цIерагIча колхозерча Солнышкин Георге, Урус-Мартана района «Горец» совхозерча Вашгаров Судинна, «Красноармейский» совхозерча Межидов Нанас, Грозненски района «Советская Россия» кхача совхозерча Абубакаров Майрбека, Шелла района «Шалинский» совхозерча Абдуллаев Саламу, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозерча Ломалиев Iавлас кулгалдача звеноши дика болх бaь хилар белгалдоаккхалла.

Яхье котбаьннача хьажкIаш лелача звеньей членашка шоай районий фондашкара йокха хьожаелга гIадухлазда юрта боахама министерстваней республиканскай рабсоюзап: Саидов Бауде звеного — «Москвич» яха легковой автомобиль, К-750 яха мотоцикли IIIунпов Аде звеного — К-750 яха мотоцикл.

ХьажкIаш лелача механизированни звеньей яхьа условеш 1970 шера да хувцаш йойла, юртбоахама органаш, КПСС горкомаш райкомаш, колхоший, совхоший кулгалхой декхарийла болба хьажкIаш лелаю звенош вIашагI йоккхалга, царна техника, лаьттан участкаш дIахьожелга, технологически карташ оттаделга уьх гаргарча денашка чакхдаккха. Кхачхара болхеш дIадоладеннача наьхе дена шерра йоаржайойла лакха хьувкъам кхебара лелою наь, материальни моральни поощрение ерригача формаех пайда эйлаба.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯККХАРА

1969 шера республика районаша лелаьча социалистически яхьа итогашка а хьежа, КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофа Президиумо сецай бу:

1969 шера илати шекара свеклаш дуккагIа чуяра Шелла район (КПСС райкома секретарь нов. А. Ч. Осмаев, райисполкома председатель нов. М. В. Басханаев, юрта боахама управлене начальник нов. А. П. А. Визирханов, профсоюза райкома председатель нов. Т. М. Алимерзоев), яхьа котъяннарг лархIа а цуьна КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара тела ЦIе байракх хьожае а.

Ялата культураш эгара дикагIа хьувкъаьай районе — юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 16,4 центнер, планагIа лаьрхIа хиннача 15,3 центнера метта, ялат дийчаре план 102 процент кхоачашъяьй. БIаьсти дIадуьча ялатий фу дIаоттадара план 106 процент кхоачашъяьй.

Районе юкъера лаьрхIача шекара свеклай хьувкъам 219 центнер хилар, планагIа лаьрхIача 184 центнера метта, из культуре кийтъяра план 102 проценти йоккхара план 103 проценте кхоачашъяьй.

Ялати шекара свеклай [illegible] хIабоба [illegible] района колхозашен совхозашен.

Шекаре свекла дуккагIа эккхаран кийчъяран Урус-Мартана района боахамаша а МалгIабика района «Ингушский» совхозо а дика болх бaь хилар белгалдоаккхалла.

ДОТТАГIАЛА ЦIАГIА ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

4 марта долчу дешхарча мехкий халкъашцарча доттагIален ЦIеIа хилар советски кхиччa мехкийн корреспонденташтн пресс-конференци.

Пресс-конференци хьайхилляр СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства [illegible] отдела заведующе Л. М. Замятина.

Общественни, паччахьалкхен деятелий, искусства литература болхлой, Iилма болхлой — СССР жугатий къаман болча граждани группа цIийхад, вьлар цо, советски кхыча чечкийн журналисташта хьалхашка заявлени ен кхайка мукъа ба шийна, аьнна.

Цу заявлене текст Iойийшар экономически Iилмай доктора профессора Л. М. Володарске.

Ерригача континентий дог цIена долча миллионаш болча наха чIогIа бехке ю израильски доал деча гIозарашца Iаьрбий халкъашта духьала лелаю агресси, йоах заявлене тIа. ХIара денна уж гитлеровцаша лелабаь оакхарий хьисапера гIулакхаш дагадохийташ израильски военщина дела зуламеш дола керда хоамаш. Из агресси ГаргагIча Малхбоален халкъаштен прогрессивни режимаштен духьаларча империалистически, неоколониалистски заговора, мехкдаьтта монополейн дуьнен халкъашта юкъерча сионистски организацей хьалташ айхха вIашагIкхетача заговора составной дакъа да.

Сионизм массала а хиннай жугатий буржуазен цуй расистски туьлорийн шовинистически уйлаш юцаш, яхаш белгалдоах заявлене тIа. ХIана эггара чIогIагIа кхайкаду къамаш да на магарц гоама хилари. Iаьрбий халкъашта духьал лоаттабеча къовсаме империализмана йоккхийча тоpoшта дола дуьх лоаттаду сионисташа. Цар хьалъоз цун къийенна «духовни арсенала», марксизм-ленинизм телха а еш. СССР истори харцахьа а довхаш, къамий хьакъехьарча цун политиках аьлдитт а дуьцаш.

США-рчен цхьадолча кхыча малхбузерча мехкашкарчен сионистски центраша цхьана гIулакхаш а леладен, Тель-Авива сионистски гIозараша йоах, во хьал да Советски Союзе бахача жугатий къамах болча гражданашка, уж хьувзабу, цига дола доацараш дуьй. Цар йоах, из бахьан долаш Израиле хьабоагIаре дикагIдар царна.

СССР дерригача халкъашца цхьана, йоах заявлене тIа, хьегаш ба жугатий а — Советски мехка кхычарна хийса бокъонаш йола граждана — болхлой, инженераш, колхозхой, агрономаш, медсестраш, академикаш, эпсараш, инаралаш, писателаш, артисташ, общественни паччахьалкхен деятелаш. Царех а эзар гаргга нах къахьегамхой депутатий райончи, городской, областной Советашка. СССР Лакхехьарча Совете депутаталла хержа ба. Къахьегама толамаш дахарахи сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа дакъа лоацаш хиларахи Советски Союза орденаши медалаши ена 340 эзар гаргга саг ва, дуккхаберех Советски Союзен Социалистически Къахьегамен Турпалаш хинна.

Лаьттарча берригача дог цIена ва нахана цхьана, йоах заявлене тIа, оаха як: сионистий деррш дуккхача наха чийре дола империалистически, чахаатически хьаьнташ да. Израиле йита ела ший агрессивни политика. Оккупанташ дIабовла беза шоаш дIалаьцача Iаьрбий лаьтташ тIера, дуьнен цу районе валача дерригача халкъаштен паччахьалкхенаштен бола чIогIа машар отта беза.

Берригача советски гражданашца цхьана оаха йиза могаю вай партен Советски правительстваш халкъаш къаман а социальни а хьакъехьа мукъадовлар массе а оагIорахьара хьаллацара тIаерзаь, империализмана духьалара, машарен ерригьюкъарча кхерамзленнен тIехьара политика. Кхерамзлен Совето 1967 шера 22 ноябре оттаьь резолюци дуьненге йоаццаш кхоачашъяра тIехьа де тхо. Из, духьала из я машарен адамий прогрессен гIулакха йола политика.

Ставропольски край. БIаьш тракторш араьлнай колхозийне совхозийн кхашка. ДIайхача денона йиш зидантай бIаьстан юхье кхашка ду балхаш массаварчул хьалхагIа дIадоладе. Эза тIа а дIайийнача баьцашта а чIкхаш доахаш, эгара хьалха тIа дIаюо культураш дIаюош ба механизаторш. Минеральни удобренешца подкормка ю авиаторашца гурахьа дийнеча ялаташта.

СУРТА ТIА. Кочубеевски района Балханова цIерагIча колхоза кхаишка кеп дIабуьш датт. Хьалхашкахьа — трактористаш Иван Глущенко, Леонид Пичь, колхоза кертера агроном Александр Рябцев (юккъерниг).

К. Тарусова сурт.

ТАСС фотохроника.

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕНИ СОБРАНИ

Селхан Дуьнен халкъашта юкъерча кхалнаьха дийна — 8 марта хетаьд торжествени собрани хилар Грозне М. Ю. Лермонтова цIерагIча драмтеатре.

Собране доклад йир Грозненски горисполкома председателa заместителa К. И. Ивченкос.

Гулбеннарши дезача цIейца даькъала буьцаш собране къамаьлаш дир «Старогрознефть» НПУ-1 промысла операторa И. Г. Дригас, Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза птицефермa заведующе, колхозхой III съезда делегатa М. С. Еремкинас, Нохч-ГIалгIай пединститута доазол дехьарча къамий меттай факультета декана А. Т. Гойговс, Грозерча консерви завода комсомола комитета секретара В. Фанкинас.

Собране доагIашхой даькъала буьца баьхха хилар города пионераш.

Цул тIехьагIа М. Ю. Лермонтова цIерагIча драмтеатра артисташа спектакль гойтар.

С. ШАДИЕВ.

ХЬИНАР АЙДЕННА

В. И. Ленина юбилей сийна лоьрхача яхье дика толамаш доах Грозненски химически комбинати коллективо укх шера. Ханал кхоа хьалха кхоачашъяь ше шиа бетта план. Уж къахьегама толамаш кхы а лакхлеш къахьег химикаша март бетта. Тоаденш продукции арахецара марта хьалхарча пхе ден заказин 102,5 процент кхоачашъяьй цар. Планах хьалдIачул совгIа арахийца фенол, ацетон, полиэтилен, кхыйола продукци эзараш сомий мехьа я.

Уж къахьегама толамаш доахарха лоьржача социалистически яхье укх бетта хьалхара моттиг лелаю Баев Александра, Македонов Владимира кулгалдеча №№ 17—18, 132 йолча цехий коллективаша. Феноли полиэтилена арахецара бетта план 107—108 процент кхоачашъеш хьабоагIа уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЯДЕРНИ ГЕРЗ ДОАРЖА ЦА ДАРАХ ДОЛА ДОГОВОР ЧIОАГIДЕННАД

5 марте Москве лорае дIасалар депозитареш долча мехкаша — Советски Союзои ВIашагIкхийттача Штаташеи ядерни герз дIа ца доаржадарах долча Договора ратификационни грамоташ.

ВIашагIкхийттача Штатий ратификационни грамота лорае СССР правительствага хьаелар СССР-ерча США посола Джэкоб Д. Бима. Советски правительства цIерах грамота хьайийшр СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос. Цхьан хана Советски Союза архивашка дIачуелар Советски Союза ратификационни грамота а.

Иштта ядерни герз дIа ца доаржадарах долча Договора ратификационни грамоташ хьачуелар Югославе Социалистически Федеративни Республика, Малайзиас, Ямайкас. Югославе ратификационни грамота хьачуелар СССР-ерча СФРЮ посола В. Мичуновича. Малайзия грамота — СССР-ерча Малайзи посола Зайтон Ибрагима, хIаьта Ямайки грамота цу мехка правительства дехарах хьачуелар СССР-ерча Великобритане посола сэр Данкен А. Вильсона. Иштта депозитарий — моах болча Великобритане ратификационни грамота лорае СССР правительствага хьаелай 1968 шера 29 ноябре.

Лорае СССР правительствага ратификационни грамоташ хьаяларах доагIаш долча протоколашта кулгаш яздир. Советски Союза цIерах царна кулг яздир А. А. Громыкос.

Депозитареш долча паччахьалкхенаша: СССР, США-с, Англе, хIаьта иштта кхыча шоатхъа паччахьалкхено ратификаци яьчул а ратификационни грамоташ лорае дIаеннача а тIехьагIа ядерни герз дIа ца доаржадарах дола Договор чIоагIденнарг лоархIача IX-ча статья условеех Договор чIоагIдир 1970 шера 5 марте.

Ядерни герз дIа ца доаржадарах долча Договора ратификационни грамоташ дIачуенначул тIехьагIа къамаьл дир СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина.

Дуьнен халкъашта юкъерча йоккхача событена юкъе дакъа лоацараш да вай, аьлар нов. А. Н. Косыгина. Таханчу чIоагIдеш да ядерни герз дIа ца доаржадарах дола Договор. Мукъабасона Советски правительства тIадиллдарах цуьна чIогIагIа раьза хилар дIаала.

Ядерни герз хьахиннача хана дене Советски Союза политика хаддаза тIаерзаь яр ядерни тIема кхерамах адамаш мукъададара. Ядерни герз дIа ца доаржадарах дола Договор из дара новкъа баьккха лоархIаме гIа ба. Договора керттерча положенеех цуьна юкъе-дакъа лоацача, ядерни герз долча паччахьалкхенаша шоашта декхар тIаэц дуккхьала а вешта а из герз кхычуьнга дIа ца дала, из хьадара а эцара а новкъостал ца де. Шоай аргIана, ядерни герз доацача паччахьалкхенаша шоашта декхар тIаэц иштта дола герз хьа ца де а ца эца а.

Дуьнен халкъашта юкъе шерра могадаьд из Договор, цуьна кIалха шоай кулгаш яздаьд бIаь гаргга йолча паччахьалкхено. ХIана Договор чIоагIдарца ядерни герз доаржадерт доацаш дола декхараш дуьнен халкъашта юкъерча бокъон эггара керттерчарех цхьа норма я.

Советски Союз ше Договора юкъе дакъа лоацар хиларах тарра, шийна цхьан оагIорахьара пайда бе гIертаи яц, аьлар дIахо нов. А. Н. Косыгина. Тхо гIерт, эггара хьалха, халкъий кхерамзлен маьрша вахари Iалашде. тIехьа тIайпагIа тIехьенаш тIема балех мукъаяхе а.

Хоаш ма дий, аьнча дIахо белгалдаьккхар нов. А. Н. Косыгина, ядерни герз дIа ца доаржадарах долча Договоро ядерни герз ше дIа ца доаккхаш хилар. Цудухьа хIана геттара бокъа лоархIаш болаш да ядерни паччахьалкхенаша дерригача кхыча мехкаша а сийна, ядерни герз хьадела соцадаре гIулакхаца массане а дерригa герз дIадоаккхилга дIахьалхашка даккхара де йиш мел яр дар. Из тIагIертта дIадех дуьнен халкъашта юкъера хьа тоадара хьашташа.

Советски Союзои кхыча социалистически паччахьалкхенашеи дIахо а цуй новкъа дахказа дертдоацаш лоръ, бокъонца герз практике дIадаккхаре раьза а кийча а хилара ерригa паччахьалкхенош тIа а хьех. Тхоай оагIорахьа оаха тIагIертта къахьет цуьнца герз дIадаккхарах долча Женевски комитета рамкашка, сихдаь герз хьаделга, эггара хьалха дерригa ракетно-ядерни дараш а долаш, соцадарах барт баьчул тIехьагIа, массане а дерригa герз дIадаккхара Договор оттадара.

Юххера чакхдоалаш нов. А. Н. Косыгина аьлар, Договор чIоагIдарах дийна стимул хургъя из дерригьюкъарa, дизза универсальни лоархIам болаш хилара.

Ратификационни грамоташ дIалуча тIахилар: СССР оборона министр, Советски Союза маршал А. А. Гречко, СССР Iилмай Академе президент М. В. Келдыш, СССР атомни энергех пайда эцара Паччахьалкхен комитета председатель А. М. Петросьянц, кхыбола официальни нах, хIаьта иштта ядерни герз дIа ца доаржадарах долча Договора ратификаци яь е кулгаш яздаь паччахьалкхений дипломатически викалашта керте латтараш, советски кхыча мехкийн корреспонденташ.

(ТАСС).

ЦIЕЙ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

ИЗЗАМОРГ ДИЦЛАЦ

Хапонаш дукха тIелатташ хилар Любай барах. ЗIамига йолча хена дено новкъостал де дийзар дешнем нанием. Школа йита йийзар, цунцера къаста атта хиина доцу а. Дехкаезар цунна ший школа, подругаш. Цхьабенаде болх бен за бергбоцаш бацар. Юккъьанца мехкх оча камбинате [illegible] ка йода Люба, цул тIехьарIа — баракъаш дуттаче тресте. [illegible] дахначул тIехьатIа комсомольцийнача лутеакан Грозне шоферийн курсашка деша хьожаю Герасимова Люба. Мел чIоагIа гIертахь сатуссаш яр иэ автомобиле водителе бокъонаш шийна [illegible] хена! Масса тайпара [illegible] дIа-юкъ кхухьаш Нохч-ГIалгIайчена мел долча [illegible] гIолла чекхъяьлар Люба шоферални болх беш йолча хано.

...1941 шу. ПIом хьайнача [illegible] лагIна бетта эскархочуи [illegible] тIайнйар Любас. [illegible] машиначо [illegible].

Машар [illegible] ме бий шофере бахь, хIьета тIехьа [illegible] къаста а. Цхьабенан [illegible] машина жимера [illegible] валонаш. Грознена гIекхена гIерт маастарIа — шигера [illegible] дазе цунна. Лерен цIий [illegible] IIом беш бар советски [illegible] МалгIебике [illegible]. [illegible] тапыштем бомбаштем аlап фронте дIа а юзе а рейсаш йора Герасимова Любас дийцира а бус а: [illegible] хиниц [illegible] городски госпиталешка [illegible].

— Селлара [illegible] бантIер а кац солг-м, — дуьй Любовь Павловнас, — гучеа, советски тIемлочун [illegible], сий Даьлен кхеве хьалхаре [illegible] ховш кхетабеши со хиинадае хургдолаш дер ца. — ЙовчарIа, дийнахь а бус а, дарахьакен [illegible] гIолла [illegible] эзаш хулар машина — фронта тIема изоечан, медикаменташ [illegible]. МасстарIа [illegible] гIом паьттачу дийь шере [illegible] кхычакъа накъвеш! Ший [illegible] трофейничуйтIа дIатIаховла. Никъ цхьан оагIорахьа бар — Менабузенгахьа. 1-ча Украински фронта юкъе а йолаш ший машинаца ерриге Украина, Белоруссии тIекхар цо урагIа а пхораIа.

— Эттаре хьалха соцаш, — [illegible] Любовь Павловнас, — Кенигсберге юхеейцар са автомобиле чорзаш. ХIьета цул тIехьарIа юкъ а накъве йолвелар [illegible] ер Германи.

1944 шера сенини водитель а йолаш «За советскую Отчизну» яхна газета хийтер Л. П. Герасимова. Фронти корреспонденташ дIа-юха кхуьлаш яр из. ТIаа вала бе безаш бар из болх. Фронта [illegible] бехктоххамаче [illegible] тIа а яха, цигара газета [illegible] материалаш тIея эзар. Дуьха [illegible] вар цуьне шекха а Бухь чу [illegible] йоди зеите газетчиккий коллектив. Цхьа нийсденна IнйнадацIар ярлача хьалешна. Аьтту беккхар новкъостий сабаре, де дезар [illegible] фуд хоеш хилара.

1946 шера демобилизацерIа Советски Эскара мугIарашкара цIира Любовь Павловна [illegible] болча серженте зигеш тIадоехи погонаш гIера Iо а яхь, Грозне ера. Шоферайне бола бе могарг долаш яар. Фронте даьхе [illegible] IаьгкъедIар унехцIеноко. Керде професси Iомаа эзаш [illegible] гIулекх. КъцхтерIа а хоза [illegible] цунна массаза а деташ гIозла [illegible] на, [illegible] а бухь чубоеш [illegible] журналисташ, типограферча [illegible] рай шай тайпара къени. Цуьдухьа газета хьедена юкъарчал дошайши цо дагъе вена лаьрхIар [illegible] Павловнас.

Лингарлан дака ученико [illegible] 1930 шера «Грозненски [illegible]» чийн издательстве ера из. Дешадезаш дар. Эггара [illegible] бахкаш долаш [illegible] йолча профессеех цаI а полиграфиста специальнос[illegible].

Шера [illegible] опыти [illegible] бер [illegible] ша [illegible] преме [illegible] габ [illegible] цун [illegible].

...Д[illegible] шер [illegible] сецаче [illegible] наш [illegible] ко [illegible] керде го [illegible] юр [illegible] уростанцеш, фабрикаш, заводаш. ХьалхийнИД кагирхай керда нахкел. Ирэз долаш бах уж, тIема къомат бIарга ца гуш. Цiена сигала кIайна тIа. ЦкьабакьIа, тIема хенара хIемаш дуккха а дицад [illegible] ч[illegible] дицлац. ДIадехи дада тIема сагIатеш, Iоблна яда фронте лелаль погонаш, -спьбфа юкъе да зене. Iажагiбаса дерведа [illegible] — советски [illegible] нема хенара тенаплаш де уж.

И. КОЛЕСНИК.

> *«Социализм хьалъе йиш яц кхалнаха дакъа ца лоацаш».*
>
> В. И. ЛЕНИН.

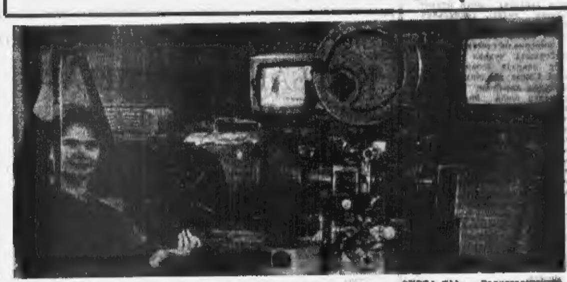

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча радиои телевиденен радиотелецентре болх беш я Аветисова Людмила. Дика лелаш цо ший довлахьа йола кинопроекционни аппаратура. Киноаппарате гIолла чакк а яьниа эфире йолха репорташаш, телеспектакльеш цкьаккха бохк йолаш араялийтац цо.

СУРТА ТIА: Радиотелецентра киномеханик Л. Аветисова аргIанара нерввача хийчьеш я.

Д. Васнийко сурт.

Комсомола съезда делегат

ЗIамига Анинг йолча [illegible] дена доезаш дезадена а Люба. Хурдона чIагирг бIена чуре дозтгIеше а Iан йовр. Любас а хьалейтар шийх дина доаржа хурийолга. ХIама зе лоена бар шийна бокхагIа барашца оагIув болоаз хул оал. Люба а хьацар цхьан хана Бервхоева Ламкайна юкъре дIа. БIорг люкар, зуьра, коттар. ХIаз тIьеман чIоагIденнад, иназенинб. Любайна ейзай ший професси къейлаыш. Ший [illegible] Ламкай яр сенна дIазовийташ летт цо шай цIн. Цунца социалистически [illegible] полою.

Дукха за йовцдеш шийлача [illegible] денбале дар из. Люба чуйлагIа корпус шура якхара къейла [illegible] Ламкайчул, дехташ дола доезаш цкьаккара делаюш а.

— [illegible] вIештIехьдахийд шуй-ца, — хаьттар ез Любайга.

— Тха корпусе дукхагIа бо мезкарий, къонабереш, тхона эхь де [illegible] эдисане.

[illegible] мекхан [illegible] чувзеш, [illegible] професси [illegible] езйе[illegible] Люба я. [illegible] цIагIа, [illegible] шийттача дIехийна [illegible] сакъердаме хIемаш, гIуланзаш ца дувцаш. Сагова Яза ферме йоалаьр а из я. ВIанэ коллектив, ший болх безабенниб Яхийна, хьокаре дакьа лоац цо ферма юкъарча вахаре.

Мукьа йолча зIене газетех, журналех дешахой Люба. ТIехьза сакъердама доле хIама ший дешандец новкъостшца дIадура.

Баратовка Ламкай Ламкае Лидия мара Любайн [illegible] доарка [illegible] ферма. [illegible] къене доарий [illegible] ферма сий кIейнгадеш лаккахера бадгIаро кьича. Цхьа болкха кхаьв хазача садо [illegible] дуц цо вIанз уьх. Ленина юбилее [illegible] оча хене шоай ферма [illegible] шура [illegible].

Ер шу доладеннача хене цхьан юкъе дика лелацар тха гIуллакхаш, — йоаж цо. Даго а деьние чIоагIо йир оаца тхоай гIуллакхаш тоаде. Планех 3000 йоагIача метте дийнахь 3400 — 3500 килограмм шура периаахьаахиене дIайоахьийт оаха хIана.

Пелет ца доаийташ ший болх бе а, юкъарча вахаре даькъе лоац а вIештIехьдоал цун. Шоай «Назрановский» совхоза комсомола комитета, ВЛКСМ райкома, обкома пленумий член а Люба. Хаи оIамита эле а ВЛКСМ-а ЦК, обкома массехк доза совгIат деннад Любайна дика къа а хьегаш общественни вахаре цо дагъе лоацарах.

ХIьата кастта Москве хулеча ВЛКСМ съезда бохийтача делегатий списке тIа я цун цIи. Дагъе кулгаш а кIица йодац Назрано йоI цу къонабарий йоккхача форума. Трибуна тIа бола дувца хIама де.

М. КАРАЕВ.

Сурта тIа: Оздоева Люба.

Юбилейни яхье хьалхалаттарашa дувц

БАРТТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

МалгIабика мехкдаьттахошта карагIдуьлача толамех дувца кхалнахьа къахьегамах ца оалаш Iе йиш яц. Производстве а юкъарча вахаре а цар лоене дакъа доккха да. МалгIабике предприятешка, организацешка кхалнаха маIача наха нийсса къахьег. Къаьстта лакха толамаш доал цар ерригача коллективаш а. Цхьана В. И. Ленина юбилейна кийчо еча укх сайне кана.

Динлургдаш соне опыт йолча замерщицашка эрсий кхалнаха Ныркова Галинаси Фефоганова Зинаидаси за вгара хьалхара къахьегама гIа бовкхаш сайна дахь новкъостал. Цар бокъонаш дIаккетайкар со оборудовенех, йовзийтар балха «къайленаш». Юстара Iензар мастер Нозадзе Христофор а. Цудухьа йижарел, вежарел хийрагIа лархIаш аз тхоай коллективара нах. Доккхал а ду иштта барттайнача дукклида къамех болча наха юкъе нийсснна. Тха бригаде къахьегаш ба эрсий, украинцаш, гуржий, хIирий, гIумкий, гIалгIай, нохчий. Царех йоагIа бараш кхалнах ба. «ЦаI массанена тIехьа, массаза цхьаннена тIехьа» яхача принципах къахьег тха коллектива. Тха коллективе къахьегача 50 сагах дукхагIбар коммунистически къахьегамий сийлен цIи лелаю. Дукха ха йоацаш сона, а оннай [illegible] цIи. Цул тIехьагIа сайгара дукхагIа дIадехаргдоагi кхетадеш шоахлеиа къахьег аз. Лоацца аьлча, шиа задание кхочаш не еш цхьанцха кхалсат яц тха коллективе. Цхьаболчар маIача нахал а тIех къахьег. Царех ба аз лакхе цIераш яьха Г. Ныркова, З. Фефоганова, кхьбараш. Февраль бетта задани массадолча хьокхамех тодамца кхочашъяь тха коллективо.

Р. ДОДОВА,

«Малгобекнефть» НПУ [illegible] лагIча промысла замерщица.

ТХА ЗВЕНОС ЛЕРХI

ВорхI шу да аз тха совхозе бешадвараш лоаду. Цхьадолча шерашка Iаламо дукха хьлонаш духьалъдуттаешце а, шерагара шерага лакхаз тIа [illegible] бешадварий хьуклъам. [illegible] дIадехача шера мий бетта ша а техд йоайир помидорийи кобацийн дукхагIа йола рассада. Из лоацача хака юкъ а йкйна, массаболча цхьаьне санна барт болаш къа а хьийта кхойтта гектара тIара, плен 2590 центнер йолча, 4217 центнер бешадвараш чуйтар тха звенос. ХIаьта, хIара гектара тIара лаьраIача помидораш — 300 центнер, кобац — 380 центнер яьлар.

ЧIоагIа барттайна коллектив я тха яр Балха тIа а вахаре а шоайла новкъостал ду цар.

В. И. Ленин сьа бIеь шу дузача ден сийна укх юбилейни шера хIара гектара тIара плен 162 центнер йолча 280 центнер помидораш, плен 250 центнер йолча 300 центнер кобаци чуеца социалистически декхар тIайийцад звено коллективо.

ТIайийца декхараш толамца кхочашдаре хургболча бешадварий хьукъама хьалхе а тепшаме лард елтай звеной членаш. Ниа болаш хьатIа а яьна лаккдуш йоагIа парникаш чу помидорийи кобашийн рассада, из дIакоргйола лаьтта тайп-тайпара удобренеш а еккаш хьаьидавд, кхьдараш. ХIаьта звеной коллективе хIаране дийнахьара балха норма 140—150 процент кхоачаш ее еш дя дIадахадац. Цудухьа шеко иц звеной коллективо тIоийца социалистически декхарий кхоачашдергхилара.

К. ГОЛУБЬ.

Грозненски района № 3 йолча Сонийн бешадварийн совхоза звеньевая.

КЪАХЬЕГАМЦА КОРАДАЬД ИРАЗ

Октябрьски революце маIача неха нийсса аха, къахьега, деша, салаIа бокъо, еннай советски кхалнаха. ХIана къона тIехье кхееча, халкъа боахама ружьа дебалеча дизза дакъа лоац цар.

Ер шу къаьстта бекхтоххаме да массанена а пятилетка тIехьарен юбилейни хиларца. Цудухьа цIаккха а ца хиннача тайпара хьинар айденна къахьег тха штукатурий бригадерча кхалнаха. Ерригаш нийс кхалсаг я тха бригаде. 10—15 шу сонгIа ха а царех дукхагIчар гIишлош еча болх бу. ХIаьта ее гIишлош еча йола барайтта шу даьннав. Итташ вах чубаха цIеноаш, кхьйола объекташ хьакъа тоаьлй оаха тхоай кулгашца. Иштта дукха ха йоацаш 60 квартира йола цIа хьакъа даьккхал тха бригада бохкхлоша. Шу лоалуш сменни нормаш тIехькхоачашъе, аьнна, деника дош кхоачашду хIаране. 110 процентал вIезнгагIа норма кхоачашъяц цхьаннe а. ХIаьта цхьаболчар маIача нахал а тIех къахьег. 120 процент а йоаккх царех саго. Уж ба А. Трубкина, Айбасова Зулай. Кхт шерал сонгIа за а цар гIишлой еча къахьега. Тайп-тайпара къамех дале а (эрсий, нохчийн н. кх.) йижарий санна барт болаш къахьег оаха. Эшшача хана вIашн новкъостала кийча да. Цудухьа балхах ва йоал тха, цхьаккха гIалат доацаш чаккхдоаких дIадоладаь моллагIа гIулакх.

ХIанз Пионерски ушицагIа 129 квартир йола керда хьалдеш латта цIа тьоккаш да тхо. ГIишлоигьерий ди хьатIакхачалехьа хьалдаь а хьахо а дакхх дезаш да из цIа. Дийнахь 10 квадратни метр хьаха ева тха хIара штукатура. ХIаьта дукхагIа тьоех 125 процентал вIезнгагIа айса норма кхоачашйича дега тоаь хилац сона. Алхха штукатураш хиина Iаш тха бригадера кхалнах. Цар Iомаьай маляра, каменщика говзалаш. Эшшача хана дика маляраш, каменщикаш ба уж. Нормаш лкарах далац гIулакх. Болх цIена бе беза, хIана аьлча тIехьадена лаьрхIа хьалу уж гIиреаш. Цар чу бахергболча тхоай йижарий деташ гIоздаргдолаш цIенош дикагIа, шаьргIа хьаха гIерт тхо. Тхоай йижарий сийрдача цIеношка бахар тхона дола совгIат да. Аз а са новкъосташа а къахьегамо тхоай ираз кхоал.

А. ГУБНИНСКАЯ,

«Грозгазстрой» треста № 3 йолча гIишлон управлене штукатур.

Баркал шоана, тха новкъостий!

ТХА БИБЛИОТЕКАРЬ

Шелковской района Гребенская яхача станица библиотека чулола цIа доккха дац. ХIаьта а станичникашта сан шоай библиотека. Уккхала массаза цIена, сийрда я. Цар денача гIулаккхо хьажа кийча я библиотекарь Ткачева Раиса Григорьевна. Дукха да цун IIe гIулаккхаш.

ДIабахача цхьан февраль бетта колхоза хах бригадашка тайп-тайпара стендаш. «В. И. Ленин вазь 100 шу дизара денна паккхадллахаш» яха выставка яй цо. Цар наха гIо ду В. И. Ленина творчески балхаш Iомадара, хилаш дола политически литература сихагIа хьилахала.

Раиса Григорьевнах вIашагIьеллача книжкай дешарий активе нийдане болх ба станичникашта юкъе. Кердана книжкай пропаганда ю, каст-каста езвенача произведенеех книжкаш дешарий конференцеш вIештIехьйоак.

ХIаьта [illegible] Ткачева «ВIаьстац [illegible]» яха выставка кийчъеш я.

М. ЛЮДОВА,
хьехархо.

СИЙЛЕН НИКЪ

1941 шера, хIаьта Новочеркасски политехнически институт чакхъьехкъе [illegible] Лобова Нина Агеевна Коминтерна цIерагIча (хIанз № 1 йола ТЭЦ) электроцентрале балха йоагIача хана. Вахара академи чилар ИаЙна тIема шераш. Iурра дена сарралца цхьан минута тIера ца йоалаш мугIарерча инженера декхараш кхоачашде дезар боъьонца балхага яланза йолча селкиперча студентка. Вакъда, юкъ IаьржъялеIзар Нинай коллективана хьалхашка. Къахьегам дукха безаш хиларца дIайовзийт цо ший цIи.

Новкъостащца Iъмераз, творчески дукха болх беча кхалсака 1952 шера «За трудовое отличие» яха медаль лу. ХIаьта цу шера опыт йола бохало хиларах тарра хьалъем латтача шоллагIча теплоэлектроцентрала лабораторена кулгалде хьожаю из. Болх геттара дукха бар, цхьаьраш юкъ тоа ехьа тешка евар чертежаш. ХIаьта ше йолча гIо эшаш бахьхача монтажникашта, наладчикашта, инженерашта пайдане хьехам бола ха а чIехар Нина Агеевнас.

ХIанз пхи шу сонгIа за а Лобова Нина Агеевнас «Грозэнерго» района управлене релейни служба защите йоккхагIйолча инженералла болх бу. Цу хана дена дукхача хьонача бохалошта дIаIональ цо ший говзал, дукхача къахьегамхой вахаре йотай ший беркатерча гIулакхий лер.

Сийлен ба Нина Агеевнай къахьегама никъ. Цунна тешал ду хьинар долча кхалсага къахьегама книжка тIа дIаяздаьча баркалаша, тийнача махьерча совгIаташа. Дукха ха йоацаш Ленински ГОЭЛРО плана 49 шу дузаш цхьаьнхьа а деза совгIат делар цунна — «СССР энергетики электрификацек отличник» яха наькха тIа йоаллаю значок.

Х. СУРУДЖАНЦ,

«Грозэнерго» оператор.

ЦУН СИЙ ДУ

Дукха ба тха Ведана районе шоай низ ца кховеш наьха уназцIено лораяра къахьегаш бола медицински болхлой. Царех цаI я районни больнице туберкулезни отделене медсестра йола Исмаилова Тамара Гасановна.

Ше 1958 шера Дагестански медицински училище чаккхьаьккхачи хана дениз уккази къахьегаш а из. Цу 11 шера шей профессиональни говзал дика лаккхьай цо.

Из больнице дежурни йолча хена унзахошта [illegible]. [illegible] шоашка дика хьежаргйолга. Цудухьа наха сий ду цун.

Хьинаре дакъа лоац цо общественни вахара юкъе а. Из больнице дикагIа йола пропагандист я.

А. СИРИЕВ,
киномеханик.

Криволапова Назира — Грозненски химкомбината № 131 йолча полиэтилен воаккхача цеха аппаратчица я. Сонах технически училище чаккхьаьккха йоI хIана полимеризаци еча отделе беча разрядах болх беш я. Лоацача хана технологически процессе бокъонца кара а ерзахьсага новкъостал доацаш болх бергболаш хьакмен дIаселар во. Полиэтилена полимеризаци ера процессе чоалханегIа йола узел лоархI, дале а комсомолка Назирай-м дика аьттув бола цу балха тIа.

СУРТА ТIА: аппаратчица Криволапова Назира.

С. Хугаева сурт.

САХЬАТАШ ТОАДЕР

ЗIамигача моарзагIилтаца низтъкъа мара бIарга ца гуча сахьата оаткилгех боча кулгаш детташ йоала бIарга гIа пхьа Iоакъниг йоалла кхалсаг. Из Абдулвагипова Зулай я. Шин шу да цо шоллагIча Горбыткомбината чуйоагIача корттерча сахьаташ тоалеча мастерской болх бу. Йоккха бале опыт йола мастер вар Зулайна из бекхтоххаме говзал бокъонца ззаьнийтар а дIаIомачьр а. Ший мастерах мел яьлла дика оамал хьанийцар цохчий кхалсаго, чехкен тешам болаш тох цо хIана дIа мел тоаа кулг. Цудухьа сихха хьаIоа болх а, бетта плен 210 сом мара йоалача [illegible] — 240 сомага дIаяхоач из.

Шийтта кхалсаг а Зулайна цхьана цу мастерской бола бIаш. Царех дукхагIбараш [illegible] дукха а хьалхагIа бахьхаб, цхьа-пиъ мара тIехьагIа ца йоагIан. Дале а говзагIа йолча маерана цIи йоаккхаш [illegible] массаза а сахьатера Зулай цIи йоаккх. Цун тешал ду [illegible], мастера оалача [illegible] а.

А. [illegible],

2-ча [illegible] мастерской [illegible] мастер.

IЫМЕРЗА САГ

Дукха ба тха институте шоай болх дика бовзараш, Iымерза, маькара хиларца студенташа сий ду кхалнах — преподавателаш. Царех цаI я чехкдаьтта институте тъкъаьи ворхI шера болх бахь Анфиса Иосифовна Кочина. Цунах ткъаьи пхиъ шу технологически факультета лабораторешка лаьккхад цо.

Дуккхача шерашка ше Iоаль зноанеш, опыт кимаьрша дIалу лаборантка хургболча инженерашта. ДукхагIа бола выпускникаш-технологаш хьаст-касте ух из йолча балха дагабуала.

Студенташ бола бе Iомабарал совгIа цар каралахьцаче професси безам тIабоккийташ беседаш ю цо кегархошца. Цудухьа дукха еIа из тхойна массанена. Дукха письмош ух цун цIерагIа институт йасте а яьнка ваь мелха тайп-тайпара [illegible] шоай лоIаме болх беча выпускникашкара. Письмош тIа Анфиса Иосифовнайна баркалаш а кхайкадеш къахьегама хьалхарча денюшка пхаьета нийслуча калонех, толамех лаьца дувц цар цунна.

Хьинаре дакъа лоац Кочинас кафедра тоххаме балхашка а. Белгалде догIа цу хьакъахьа цунна дукха карагIдаьннарга.

[illegible] денаьшка студентошна тIаххара занятеш дIаьлою а Анфиса Иосифовна. Кастта венза йодаш я из. Сагота лет тхона из Iымерза саг кастта салаIа гIоргйолга, хIаь тхойна из, хургйоацаш дагадехача.

М. ШАДИЕВА,

Грозненски мехкдаьтта института технологически факультета студентка.

ДЕПУТАТ

Йоккха опыт Iоаьий Агеева Дарья Сергеевнас комсаш кхеча ше къахьегаш яьккхача хана. Специалисташкара новкъостал деха ца дезаш шийна хов цунна махкаIа балхаш мича хана чаккхдаха деза. Ше Iоаль опыт бригада къахьегамхошта дIайоазийт цо. Цудухьа хIара шера лакха хьукъам чуй цо кулгалдеча коллективо. Иштта, дIадахача шера 64 гектарех хIаране тIара плен 90 центнер йолча 138 центнер коньсаш чуийцар цун бригада.

В. [illegible] бIеь шу дузача [illegible] юбилейни шера лакха социалистически декхараш тIаийцад Д. Агеева кулгалдеча бригадас. ХIара гектара [illegible] бIеь цIеннена комсаш чуеца деза да уж. Шоай тIаийца декхараш толамца кхоачашдара къахьегама вахте а этта хургболча хьукъам тешаме лард [illegible] коммунистий мастераш. ХIанз комсаш латтие кIаллара мукъайдоахаш ба уж.

Дика къахьегамхо хиларах тарра шийх бола тешам ца боабеш шийх болаш [illegible] Дарья Сергеевнас СССР Лакхехьарча Совета депутата цIи. Дукха балхаш даьд тха юрта укх тIеххьарча шерашка [illegible] тоадеш, керда тротуараш ехкаш, гаьнаш дIайоагIаш. ХIанз юрта бахархошка цIеношка хид лаьттадара водопровод еш а латт. Цу тайпара гIулаккхаш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац тха депутата. Ше хIама де тIайийцача цIаккха кхоачаш ца деш дитац цо из. Цудухьа дукха еза из къахьегамхошта.

П. АЛМАЕВ,

Шелковской района «Красный пахарь» колхоза экономист.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI., 7 март 1970 шу.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАГИРХОЙ КХЕВАРА— ДЕРНА ГlЕЛКО

Ленински юбилей сийна йолашона ... цlа шерагlа яржаш латт заводаши, фабрикаши, совхозаши, колхозаши, транспортехь советски наха шайн дерриге низам тlаьхкийтад пятилетка тlеххьара шерахь заданеш хьанал хьалха кхочушъяра. Массаза а санна, дерригача новаторски гlулакхашна, ахь дезаерий хьалха латтача мугlарашна бlуьбенна гlа болаш болх вай сийдола советски кагирхой.

Цудухьа чlогlа терраш тlаьхьийт вай парте кагирхошта шена дуьхьал хlиттинчу дукхачу хьежамана. «ВЛКСМ 50 шу дизарах а кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарех а» йолча КПСС ЦК сецна тlа лоархlамегlара декхар лаьрlаш дерригa кагий нахи мехкаршйи lилманан материалистически дуьненахьежам йолаш кхетийар. Ленинан хьехам кхетабеш, Ленин санна бахей къонсам лоаттабой хоеш хила беза вай дерриге кагирхой.

Нохч - Гlалгlай республикин «Знание» ахача общества организаце беча пропагандистски балха лоархlамегlарех доаккхагlа болча даькъа да кхуви йоагlача тlехьенца кхетам балар.

Къамбалле мегаргlолаш а «Ваьхара уйла из къонаьо» аьлла дlадаьхна йола дукха сийрелаш, «Вахара майнах» йола дискуссеш, «Даймий гlулакхан lомалаш» ахча лекцеш даккхьархача Ленински, Заводской, Сунженски, кхычу районни организацей инициатива.

«Коммунизм из я дуьнен къонал, хlаьта из хьалхе сацаш кагирхой а ба» аха лекторий вlагlаьилан кагирхошта, «Коммунизмера сага тахан хьалхавух» аха сайре толаме чакхъхьакхой Наурски, Малгlабика, Шалла районий организацешна.

Ведена районерча, болх беш болча кхалнах дукхагlа бараш новчий а болаш йолча слюдяной фабрике «Ленински урокаш» массала а парте исторе моллагlча дуьхьал оагlонна а В. И. Ленина биограферча ахьал событешна, морально - эстетически а экономически проблемаша тезаю. Къаьст — къаьстаца дешаш леха 10—15 минута къамаьл хул 3—4 сага. Цкъаза къамаьл хул коллективна практически гlулакхашта, кагийна наьха самалацца Владимир Ильича масехаташ кхоачидара хьакъела, брах арах, прогулиш арах, из оамалаш лелаарах беих бараш чlоагlа вонтика ю. Кагирхошна чlоагlа мотасаш я «Ленински урокаш».

«Знание» ахача общества организаце дукха ловкха новкъостал ду кочамина «Прометей», «Кругозор», «Глобус», «Къоначу марксиста университет» ахачи кагирхой политически просвещене клубашка беча балха тlа.

Республикехьа ... балхаш къахьегаш ...

иттъ совгlа къамех бола нах. Кхечарех а, из хьаланна кагирхой халкъий доттагlалла уйланаш, интернационализма уйланаш хьалхеба.

Цу ... Ленинашта шийца шерра пайда оц тематически сайрелаш, ... йолча республикий кагирхой ... барlбеттабалар интернационализма доттагlала сайренаш санна йолча пропаганда форма.

Нохч - Гlалгlайчен хьалашна халкъий доттагlал чlоагlадоаи коммунизм къахьара дерригача гlулакхаш диках шеддеса хlамаш массел чlоагlа новкъарло ер цхьанкха хlама дац. Цудухьа цигий уйла а дь, хаддаьза, хlара доаха атеистически пропаганда яр партийни, комсомольски, профсоюзни организацей «Знание» ахача общества кортерча декхарех цаl да.

Цхьабакъда, кагирхошта юкъе беча балха тlа хlана а нийсалу формализмах дола хlамаш. Йиза йола педагогически тайт тоьаш цхьашаьбаранта, цхьабола лекторамш ирача хаттарашта шой ца даха гlертан хул.

Кагирхошца беча балха тlа терпальйина ир..., цар ,вахара хьайна - исторически хьалацца мовенна йола бехкалонаш.

Дика лаьхбеннаб советски кагирхой культурни боарам, ахы тайна да пар дlалехараш. Кагирхоех дукха бараш комсомола политически школа йоаих. Хlаьта а цу дахьан йамка диллегаргдй, шоай дайи даь дайи оца а ер хьабаькйа халонаш тlакхачана хlаммзара вай къона новхаха хилар. Цудухьа из дола хlама тергалле деза лекциони пропаганда. Дукхача организацешта, кагирхошна тlа-тlа дукхагlа дlалехараш дикагlа кхевчаьде а гlерган, дикагlа дола лекторски низаш оардагlоах, ирей чоалханеш дешаш уттаду кагирхой аудиторешна. Цхьабакъда, кагийта йоаш йолаш яц лекциони пропаганда леласга кхочамболаш опыти знанеши йоалаш болча наха тlалехара. Факташ. Кагирхошца беча балха тlа доагlар диха хьа на дехаш дита могардаш. lалальмате лоархlаме да шой гlулаца хьалхара, коллективна предприятий, завода, колхоза, совхоза толама хьалхаре чlоагlа бехитохкам хетарголча, шоаш боккъонца бола наха дай болга хевргдолча уйлаша кагий наха мехкарийн хьалхаьбар.

Декхара, хlараме бехитохкамца, Лаьлангерча бегама а цуйна мутlахье хилара а, пролетарски интернационализма проблемаша лоархlаме мотти ... кхуви йоагlа тlехье коммунистически кхетамца тъалхаара беча беррига балха тlа.

И. ШАИПОВ,

кагирхошта ... Совета ... председатель.

АВТОМОБИЛАШТА НОВКЪА ЯЦ ШЕЛАЛ

Кольмерча бирса шелал йолча наькъашка тохкамаш деш латт Кременчугски заводо арахийнача кхаь машина. Къаьстта Гlалгlарча Къалбоседеи хьалашна балхаш зе лаьрхlа тьаяь а уж машинаш. Автомабилаш белгалйина миччехьа гlоала лелалуш, низ боккха болам хилирна, къаьстта чlоагlача материалех хьадаь за пар доахъош. Кабцнаш даим йlайха хургlолаш дац.

(АПН).

ЛЕНИНГРАД. Эльборех еш йола оагlалеш укх шера шоазза дукхагlа арахецаргья ленинградски «Ильич» заводо.

Эльбор — из Ленинграда lилмахоши инженераши хьаь алмазаца а къуесш йола тlехкоагlа материал, промышленносте дукхача доакъошка дн тlехье дукхагlа эшаш, нахъейоелаш а. Чlоагlалга диллеча (боккъонца долчен искусственник) алмазал чlоагlагlа, йовхана царей шоазачуй а тlеж дукхалъотталуш я.

СУРТА ТlА: ОТК тlехьожамхо Тамара Рубан эльбор доалле чllор тlедолча черхашна хьожаш я.

М. Блохин сурт,

ТАСС фотохроника.

Депутатех дола дувцараш

ЦУН НОВКЪОСТАЛ—МАССАНАХЬА

Дика йоаз Грознерча буьзама отделене бовхлошта Грибоедова улицегlа № 75 йолча цlен номер «9» йола квартира. «Грозный, СССР Лакхехьарча Совета депутатега Клепов Сергей Андреевичага» аьнна йоазув тlа а долаш хул укхаза кест-кеста укх письмаш.

Кхо шу совгlа ха аьнна КПСС XXIII съезда цlерагlча краскинзаводa болхлочоа Клепов Андрей Сергеевича халкъо из сийлен цlи лелае боккъо анна. Наьха шийх бенна тешам боабец цо. Из хьакъеех цун цlерагlа ухача поитам цун практически гlуланхашен.

Ше шу герга ха а Грозне Черноречье ахача поселкерча сайрийнерча школе электросардал хьа ца кхачар бахьан долаш кест-кеста занятеш юкъагlа юсаш моттигаш нийслу. Школе директо из дош дукхача моттигашка дувцараш хlама хилазар. Эггара тlехьа депутатага Клепова кадир цар цунах лаьца. Цу кхана денз цlенна занятий юкъагlа йисанц школа.

Дукха ха йоацаш ира сигнал кхачар Андрей Сергеевичага: Грознерча Андреевски бер чурие кирпиши ечa заводо укхача торгови точкеша во болх бу аьнна. Кхи тlехьа цо доаккха комисси вlашагlа а ийла цига хьажа кхийтар Клепова. Фекташ бакъхилар белгалдир комиссе. Цул тlехьагlа цига кхина кхочамбоацараш сиха дlадаьхар. Октябрьски райисполкомагара укх тайпара кагьат дера депутатага: «Шун письмо тlа белгалдаь хинна кхочамбоацарех Андреевски бер чурие кирпиши еча заводе ухкача торгови точкашкара дlадахари цига йоагlа порядок оттаяра дерригa дaьд шеlпонкмо. Цу точкай балхе хlама дина тlаьвенташ доатталд лаьрхlада».

Тайп-тайпара за барам а тайп-тайпара профессеш йолаш а ма ба СССР Лакхехьарча Совета депутат волча кхараш. Город хозяйство ,наха даш дола медицински гlулакх тоабаре, торгвала бахьан цара кхочамбоацараш дlадахара кштта дукхала кхийоле предложенеш тел цар. Хlаьта дукхагlбараш шоай личен гlулахзех а хаду. Хlора письмега, заявленега, жалобега дег лаьаш хьож Андрей Сергеевич.

Кирова цlерагlча поселкерча № 18 йолча столова болхлоий столовена газофикаци ира новкъостал декхаш письмо яздир. — Дакчеи кlери, махкдеитта эткадаш, кштта кхача зlемица пеш йоагаш болхлой хьахтош дизе кховчашде магац тхона, — йоахар цар письмо тlа, хlаьта столовейн ресторанийн треста кулгалхоше цу хьакхеза тхона дош цьенни новкъостал а дац.

Из дош тергал ца деш дитадац депутата Клепова. Хlана столове чу газ йиллара балхаш мадетгаре деш летт.

Шийгара доаза гlулакх доигадар а хlамигадар а ба-баша ца хеташ из чекхдакка хьийна оамал а Андрей Сергеевича. Халкъо хоржар ше диларах тарра берригa ший низ тlабознийт цо ше каралаьца гlулакх дизза кхочашдаре.

Ший Iоргайхоккера иха ца lаш кхача ... ... а письмаш ух цунга ... ... пасьмо яздир СССР Лакхехьарча Совета депутатага моттигерча кулгалхоше шийгара боккъо йоацаш дlаьнкиза квартира ... новкъостал ... ... сага квартира ... тlехьдаьлар Андрей Сергеевича. Дукха ха ... Черниговера укх тайпара письмо дера Клеповга:

«Беза Андрей Сергеевич! Дела беркал оал аз хьона со хьа ... гlулийлаца ... Хьа ... гlулакхига хьажараш кхетара массенай сагеa».

Дукхаьла письмош нио а lаш Андрей Сергеевичага. Цун цlена нейlареш новкъостал эшаш венача дана йийлле я. Дукха нах ух из волча. Кест-кеста цунца lовкарза аьмаьл хул Андрей Сергеевича. Укхазара цхьанне ... новкъостал ... цаю, цо хьожаш ца луш, хьажа ца ...

Советски сага ... мел дар боккхача лоархlаме да халкъо хоржачоа. Массадолча хlамашца гlулакх да депутатa Клепова.

Болхлой посёлка водопроводаш йиила, а инвалида ... lехьжа да а кхоалаг хайача ... кlалкарьяшна новкъостал ду ... Цудухьа шоай дийнаца а вениц а из волча йоагlа нах. Андрей Сергеевич шоай гlулакх кхоачашдe хьожаргвоагlа, депутата сийлен цlи ца нийса ... ца ...

Ш. ЧАХКИЕВ,

Нохч-Гlалгlай АССР ... Совета инструктор.

КОЛХОЗИЙ ОТЧЕТНО-ХОРЖАМА СОБРАНЕШКАРА

ТОРОНАШ КХЫ А ДУКХАГlА Я

Массано а чlоагlа уйла тlаяхийта ладийгlар дукха ха йоацаш Сунжерча Орджоникидзе цlерагlча колхоза члений юкъарча собране председатела Точиев lаьлаудина ачча отчетни доклада. На колхоз районерча хьалха колхозашка хьежача шийн тайпара хьалаш долаш я, хlана аьлча цун бригадаши фермаши ... Даьттагlен бахамех а тlехьа тайпа лоам чу хьа, хlаьта ахьадоле оаха хьалхано 50—60 километр гlалха а юкъе да. Цу гlулакхо цхьа ... ... дегlайоалаара новкъарлo я.

Бахама дерригача ... лаьттача гlулакхий вlоарта ... цо отчетни доклад. ... ... доклада тlа белгалдаь ... тайпара, пайда ца ... торонаш а йоахаже.

... продукци ... тlехгара дlайийкхар, кхоачеьай ... пхьабагlза ... лаьрхlача тайпара ... дlайийкхи культураш къаьстта силосо йийка хьажкlаш. Из бахьан долаш планах кийчъе лаьрхlачул 1610 тонни кlоагагlа зийчъаьй силос.

Цул совгlа хlара кlи, гялуяргий, хьажкlа центнерга дlадодар планах дlадахийта лаьрхlачул дукхагlа хиннад.

Бахьан фуд? Цхьайолча кхычa колхозашка санна климатически хьалашта бехи дlатlа я ца бехкаш докладчиво йоах. Уж кхочамбоцараш хилара бахьан дlайийнача культурашта доал во дар, къахьегама дисциплина эсала хилар, агротехника телхаьр да, Хlалзарча хана лаьтта дела дейта lилмаи ларда тlа хургдола гlулакх вlашlехьдаккха деза.

Берригача колхоздоех кхоалагlа дахье lеттера вlеанга уж бална, хlаьта цхьабараш цхьаккха бахаш а дайнаш болх ца беш багlа.

— Колхоз денгара денга дегlаухьяга, цун экономика лакхлулга пайда гуш ца дий, — аьнна хьамаьл дахье колхозахо Пелеиов Юсепа, — хlаьта колхоза хилерга хьежна вай бахара хьал а тоа ца дой. Цудухьа аьннаре дахьа лаца деза бахьаш дегlабоалабеча. Цхьабакъда бахха ваглуа уваралш, къахьегама тlера боацараш дукха ба вай.

Цо ... ... а деш ... Сатабо йоах:

Маьшна сага бола беш хила везаа ... балха тlа ше вале а шейна тlадаьла гlулакх дизза кхоачашдеш. Хlаране ше волчула дертагlа хьахьийга даларе вай гlулакхаш тахан хоза хургдар.

Дlахо йодача хана колхоза керттера дакъе хила дезар хьайбай боахам ба. Цхьабакъда совки доахали жай дебадара а хьайбай продуктивность лакхъяро плаи а кхоачашдьаьц укхаза. Хlара lаттагара 1450 килограмм шура яккха лаьрхlаш хиннача 1090 килограмм мара ца дахкдар. Хlаьта хьа ца йоаккхаш йисай 3180 центнер шура, из бахьан долаш 15,5 эзар сом зе хиннад колхоза. Ала дезаш да укх тlеххьарча дий шера хlара lаттагара lбаккха шура лаях цо луш цхьан боараме латташ хилар. Бахьан—доакъара бола эсала хилар, доаханна гlулакх дерттlа ца дар, дояркай, фермий заведующаш кест - кеста хувцалуш хилар да.

Собране къамаьл дийча, хlорки, Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоева Хамсата аьлар:

— Дукха кхочамбоацарaш хул шурий учет леладеча, хlаьта болх беш боацхача наха хиниахоа алан а да.

Полбех хlара lаттагlанна тlера 2,2 килограмм гlа дакха лаьрхlача 1,4 килограмм мара даьккханзар. Из бахьан долаш а 4 эзар сом зе хиннад колхоза.

Пачалхьалкхенга дукха доткали дола доаханаш жаи хила дезача тайпара онда а тоаденна а хилац. Цо а иттаи эзарах сомаш зе ду колхоза.

Шурий центнерга дезар 17,6 сомали дукха центнерга дезар 93,9 сомали лакхагlа ца хилийта лаьрхlадар колхоза. Бакъла шурийген дулхагlа дlадахар шоаш дукхагlа да.

Иштта дукха кхочамбоацараш хул юрта бахама техника доал деча, цох пайда эцача. Тоъаш бац колхозе трактористаш, кхыбола механизатораш. Цу деша тергаш тlабаькийта ше къамаьл деш колхоза механика Албаков Расул.

Колхозой болх тоабара тlехьейаш шийдаше предложенеш а йоалаш къамаьлаш дир собрано колхозахочо Хаинев Ахма, ветврачaglа волча агронома Костоев Хьасана, зоотехника Дзортов Салмана, экономиста Точиев Бамат-Гирей.

Соаха балха тlа хинна кхоачамбоацараш дlадахара кагьташ белгал а дир, пятилетка тlеххьарча шера, декхараш тlа а ийцар колхозхоша. Уж декхараш кхоачашдарна колхозой боала пайда 183 эзар сом хургба, дикагlа дебаде лаьрхlад хьайбаш, лакхъе еза цар продуктивность. Пхе шера план 7-гlа ноябрь тlаьхоачаш кхоачашъе дей а делар колхозеша. Тешa могаргва цар шоай дош кхоачашдергхьа.

С. КОТИЕВ,

КПСС Сунженски районни секретарь.

Укх тlеальарча массахи шера Болгаре тайп-тайпара химически хьоасий арахецалга вlашllехьдаьккхад. Цу тайпара йола кердача предприятех цаl — советски специалистий новкъостлаца хьаьпаь Видине ахача городера полимерни хьоасий ду завод. Цига бола беш дукха кхалнах ба.

СУРТА ТlА: заводa лаборатора болх беш ба специалисташ Темнужка Георгиева, Николина Цветкова.

БТА—ТАСС сурт.

КОЛХОЗА КЕРДА УСТАВИ КОЛХОЗНИ ДЕМОКРАТИИ

Сийлахь исторически да — В. И. Ленин ваь 100 шу дизар гергахкоачача хана колхозни вахархоша, дерригача советски халкъо а санна, шоаш баьча балха итогаш ю, керда декхараш тlаийду.

1970 шу колхозхой Кхоалагlча Еррисоюзни съезда решеней ларда тlа бола бу хьалхара шу да колхозхошта. Съездо къаьтта хьалхеккхаб ленински кооперативни план тlаре юкъе боахаме социалистически вогlаннаш оьш дегlакхуллаш пайтех советски халкъон бахьа боккхача балха итог.

Съезде белгалдаьхар, экономически шераша — закупкашта чlоагlа планаш уттаяро, пачахьалкхенга планал совгlа ехкача продукцена стимулировани яро, колхозхой къахьегамах гарантированни мах теларо, общественни боахам lегlабоалабараш йа дукхагlа материальни боали хилийтаро — колхозий экономика чlоагlьяра, лаьттайнарен хьайбатнарен продукташ дукхагlа яхара, юртахочуна тъахьетамхой торо лакхъяра хоадамболлаш йола влияни аь хилар.

Съездо тlайийцача колхоза кердача Хьокхамеча Устава шерра перспективаш хьаелл коммунизм хьалхьеча хана колхозни строй дегlакхуллара. Устава тlа хьахьеккхаб лаьтташ леладечеи хьайбаш леладечен технически кийчо яра, мелиорации химизаци яра. lилмана карагlаьинараш юкъехкуллара ларда тlа юрта боахам сихха дегlабоалабаран цун эффективность лакхъяраш тlаберзабаь партен правительствой кийчъбоахамаш дукхагlа шоай нукъагlа дитара, къаьрчеш белгаддаьккха собраней боккъонаш, колхоза члений боккъонаш сердъяра тlаерзадаь дола Устави цун положенеши кийчъяра порядок, уж кхоачаш чlоагllечен хана иел дер колхозни демократи дlахо чlоагlаьрен дегlайоалаарен парте даим боакъо оц хилар хьахьоадаш дола тешал да. Уставо чlоагllду колхозаш дегlаухача шерашка юрташка даь социально - экономически хувцамаш. Цунца цхьана цо шерра шикъ хьаелла колхоза чухьара гlулакхаш эргадоахаш тоадара, колхозхой низанца производствана доал дара керда формаш методаши лехара, общественни воалахье чlоагlъярен обьярен дакъе цар творчески инициатива хьалъяйра.

Лаьтта пачахьалкхен доалахье хилара къйсса общественни коллективни доалахье а хиларах хатт колхози экономически ларда. Цу ларда тlа хьа а кул, дегlа а ух колхозни демократи, хlана аьлча боккъонца йола демократи хила йиш яц производства средствашци къахьегамах хьахнинари къахьегамхой доалахье долча моттиге мара. Колхозни производстверча демократе уж экономически предпосылкаш тешшаме кхоачашъеш я, хlаьта из бахьан долаш хьахул колхозни вахара дерригa дешаш кхоачашделга юкъарчал доацнаш колхозхой хьашт хулийташ дола объективни хьалаш.

Колхозе общественни доалахье дlахо дегlакхуллара, цар экономика лакхъяра lалалмате боккхача лоархlаме а парте XXIII-ча съезда, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) дlахорчен Пленумни решенеш. Укх пятилетка кхаь шера (1966—1968 шш.) керттерчен оборотнии средствашкара екъаш йоаца фондаш (вlаши ийсдеча боахамашка) 41,6 млрд. сомагара 52,7 млрд. сомага кхоачаш дукхагlа хиннай колхозашка, энергетически ина лакхбеннаб 106,7 миллионагара 132,2 миллион говра низга кхоачаш, тракторий парк—772 эзарнегара 905 эзарнега кхоачаш (физически единицаш). Колхозаш кердагlча тайпара технически дика кийчъяро овлангара хийцад юрта боахамера къахьегама гlулакхаш, къахьегама овсарле — общественни производства эффективность айю, накоплени потреблени фондаш, алсамйоахa керттера хьаст—лакхъяра лоархlаметlа хьалаш хилийтад.

Колхоза кердача Хьокхамеча Устава колхозхошта боккъо лу валови доход екъача хана накоплени потреблени фондий соотношенеех дола дешаш шоаш къастаде. Цхьабакъда, цунца цхьана Устава белгалъю валови продукции валови доходи екъара порядок. Колхозо аьккхата валови продукцех юхаметтаоттаду из аккхарга дlадахе материальни рузкъа (керттерча фондашта хиина амортизаци, фуга, доакъарашка, удобренешка, мехкдаьтта продукташка дlадахар, текущи ремонтага дахар, кхыдараш). Юхейисача валове доходех колхозо этара хьалха къахьегамах мах телара фонд хьаю, тlаьта вlенача доходах (пайдах) налогаш дlатакхара а, производственни, страховой, общественни фондаш алсамъяхара а, колхозхошта материальни поощрени яра а, кхыча гlулакхашта а пайда эц.

Устава тlа белгалдоаккх хlара шера технически прогресс lалашъяра, общественни производство дlахо вйяра эшаргдола ахча теркал а деш боарамаш уттадеш йола керттерчен оборотнии фондашка еш йола отчисленеш алсамъяханза ярг ца хилар.

Доалахьенча къахьегама продукташтеш коллективни доал дара форма доал дара коллективни формаца юззенна я — юкъарa собрани. Колхозхой юкъара собрани, хьалхагlа санна, колхоза доал ду эггара лакхера орган я. Цхьабакъда, цун функцеш, цун демократизм кердача Уставагlа дикка шеръенний 1935 шерарча Устава ца нийсйча. Масала, юкъарча собранена боккъо лу колхоза Устава хувцамаши тlатохараши де, организационно - боахамей перспективни планаш, керттера (боккхагlбола) специалисташ балха тlа хьожабарен балхара дlабахарен хьакъехьа колхоза правленe ь решенеш чlоагlъе, колхозий юкъарчен лаьчахьалкхен - колхозни предприятешка а организацешка а колхозо дакъа лацарах, объединенешта, союзашта колхоз юкъехьарах, боахамаш вlашагlа а детташ доккхагlа дарахи вlашагlкъестадарахи дола дешаш къестаде. Юкъара собрани ца хьежача хувца йиш йолаш дац колхоза лаьттай боарамаши пайда эцача лаьттай доазонаши. Иштта колхоза гlулакхашца дуззадена долча кхыча дешашка а хьажа йиш я юкъарча собране.

Хьалхагlа хиннача Уставагlа артела члений кхаь даькъах шина дакъа хила дезаш юкъара собране дукхьала колхоза председатель, правлени, ревизионни комисси хоржаш, артела состава юкъе керда членаш хьачуэцаши цунна юкъера дlабоахаши тайп-тайпарча фондий боарамех дола дешаш къоастадеш мара. Дерригa кхыдола дешаш колхоза члеех ахаш тlахкача а дуца йиш яр собране. Хlаьта колхоза кердача Уставагlа колхоза члений кхаь даькъах шин даькъал кlезигагlа боацараш тlа ца хилча цхьаьккха дош къоастаде боккъо яц юкъарча собране.

Кердача Устава тlа оттадаьл колхоза члений юкъара собранеш гулъе хала долаш йолча йоккхийча колхозашка юкъарча собране функцеш кхоачашъеш йола уполномоченней собранеш елга. Цар ь решенеш нийса лоархl, нагахьа санна уполномоченней дикъ лаькъал кlезигагlа боацараш собране бале.

Бригадин собранешка, фермаш харжара порядко, уполномоченней собраней компетенцех лаьрхlа дола дешаш цу собранешка хьалхагlе а дувцаро, шоаш хержача колхозхошта хьалхашка уполномоченнеша отчет теларо lалашду колхоза чухьа шерра демократи леладелга, общественни производства доал деча юкъе колхозхоша дакъа лоацилга.

Кердача Устава башхало я колхозий кулгалду органаш юкъарча собранена (уполномоченней собранена) хеттача тайпара гуччахьара шеттел, къайлагlа а голосовани еш дарж дlашкхьлар. Юкъара собране боккъо я колхоза председатель, правлени члекаши ревизионни комиссе председатели членаши юхабаха, нагахьа санна колхозхой шоаеж бенна хинна тешам цар боабаьбале.

Принципиально керда я колхозашна колхозий юкъарчен пачахьалкхен - колхозни предприятешка а организацешка а дакъа лацарах, объединенешта союзашта из юкъеяхарах дола дешаш къестаде юкъарча собранена боккъо луш йола положени а. Хlаьз тlа - тlа дукхагlа вlашагlьехка аьннай колхозий юкъара объединенеш, организацеш, предприятеш. 1969 шера юкхье пайщикий боккъонегlа дакъа лоацаш 39 эзар колхоз а йолаш 4.186 цу тайпара организаци объединени яр мехка. Цхьан хана шиъ а кхы дукхагlа а колхозий юкъарен пачахьалкхен - колхозни объединенеш дегlаккхулача, царна финансировани ечеи доал дечеи диаза дакъа лоац цхьайолча колхозаша. Цу объединеней доккхагlа дола дакъа производственни предприятей хьисап долаш да. Хlаьта цар цхьа эlаммига дакъа мара дац потребительски, культурно - бытовой гlулакхашта лаьрхlа организацеш йолаш (салоlа цlенош, санаторeш, къоаношта дола цlенош, стадионаш, и. кх. дl.).

Производственни кооперацe доазонаш шердаро, юрта боахам нуя продукци промышленни чакхъяхарца органически цхьанатар а беш аграрно - промышленни объединенешта колхозаш юкъехьаро йиш хулийт хlанзара технически прогрессивни технологи юкъехахьа, новкъостал ду производства пайдана йола специализаци яра, къахьегама овсарлен производстви эффективности лакхъяра. «Аграрно-промышленни объединенеш, — аьнаd КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева колхозхой съезде ше къамаьло деш, — шеко йоацаш кхоане йоккха йолаш я. Из кердa организационни форма хиина ца lеш, лоархlаме социально - экономически гlулакх а да».

Колхозно - кооперативни сектора централизаци концентраци яро доалахьен колхозни форма юкъара ерзавра боарам лакхбарга, дерригача халкъа юкъарча доалахьенца из гергайнгарга кхоачаву. Аграрно - промышленни объединеней производственни гlулакхашка царна доал деча юкъе колхозаша дакъа лацаро дикагlа йолча кердача ларда тlа кlоарг а ю, шер а ю колхозни демократи, коммунизм хьалхьеча хана дерригача халкъа юкъара политически экономически декхараш кхоачашдеча кхы а доккхагlа дакъа лацара тlаберзабу колхозий къахьегамхой.

Цу гlулакха новкъостал дергда колхозий советаш вlашагlйоххара хьакъехьа съездо тlайийцача сопамо а. Лохера аьнна лакхе кхачаьлча вlашагlйоах колхозий советаш колхозни демократи дlахо дегlайоалаяр, колхозий вахарен гlулакхийн эггара лоархlамегlа (Чакхдоалар 5-ча оагlо тlа).

Грозненски районерчу 1-чу Мая цІерагІйола колхоз г. Грознерчу къахьегамхошта фуаш, шура, дулх лоаттадеш я. Къаьстта чІоагІа дегІаденад укхаза укх тІеххьар-ча хана коа тІара оалхазараш леладелга. Совяк пханал дикка соагІа а доккхаш 5780 эзар фуъ дехкад колхозо, ер-ригача республико дехкачох ворхІлагІа дакъа хул цох.

Коа тІарча оалхазарий продуктивность кхы а лакхъе гІерташ къахьег цар укх юбилейни шера. Цар балха гІулаккхех, де лерхІачох, вахарах дувцаш я ер оагІув.

КОА ТІАРА ОАЛХАЗАРАШ ЛЕЛАДЕРАШ БОЛЧА

ВАХАРА КЕРТТЕРА ОАГІУВ

Коммунизма шоллагІа бесса сийдаккхара дукха тоъ тороне а хІара боахаме. Царех пайда а эца моральни а материальни а поощрено принципаш къахьоалнйича торе хургья В. И. Ленина ваь 100 шу дизара сийна тІайиха социалистически дехкараш кхочушдие.

Социалистически ахь коллективе шерра лаьрхача, хІара къахьегамхо цунна юкъе вахача мара боъ хьоаца пайда бала йиш яц цох. Хьажал цхьоалгІча бригада коа тІара оалхазараш леладераша Курносхина Марихийе, Серебренникова Екатеринийе юкъера ахь шиънта дел. Аьа доагІа, тІех да Марихий толамаш. ЙоаккхалгІа я цуи опыт. Шийтта шу да не цу бригада бойх бу. Цхьабакъда цуи опыт къайла яц Екатеринийна.

Мария ше йоагІа кІезиг-дукха тІахьа йоалчунна новкъостах де. Из по ду толамаш шийдараш санна лакха хилча боацаш хула пайда лакхлургболга ше кхетадарах. Из я боккъала йола социалистически ахь.

ХІара шера тІаьи социалистически дехкараш коа тІара оалхазараш леладераша. Уж кварталашта, беттаьта, декадашта декъ. Цу гІулакхо торе хулийт хІара декаде, бетта, и. кх. дІ. баьча балха итогаш е, аьхье хьалха латтабалаш белгалбаха. Из ду коллектива юкъарча собранешка. ХьажаргІа вой дІадахача шера итогашка. Ферме лерхача цхье хьаллара эттийт лаьккхар хІара котами тІехьара 199 фуъ гулдаьча А. Кутковас, шоллагІа — 196 фуъ гулдаьча М. Курносинас и. кх. дІ.

КІоригаш ца къастийташ хьалхьегха дилача дика къахьийтар Е. Маркитановас, Ф. Кузнецовас. ХІара декаде, квартале итогаш лаьчул тІехьагІа хьалха латтараш тарара кара тела байракхаш езар, сийлен Доска тІа баьхар, премеш елар. Сол яьккхача продукцех цар ийдача 120—170 сом алапел соагІа ахы тІа ахча делар.

Колхоза правленеи парткомеи боккха тергам тІабоаккхийт наьха балхах мукъа йола ха пайданегІа, сакъердамегІа дІаяхьара эша хьалаш вІашт Іехьдахара. Цу гІулакхо а совбоаккх колхозахой къахьегамхой безам. ХІара бахачо хоа къахьегама ше чакхдаьча шийх культурно салаІа йиш йолга. Ферма интернациональни коллективана хьалхашка тайп-тайпара темах лекцеш еш лектроий группа членашта. Культура хІагІа кинофильмаш хьокхарал соагІа каст-каста сакъердаме сайреш, художественни самодеятельность концерташ уттаду.

Фермана а ерригача колхоза къахьегамхошта а Іалашъе бехкаме шу да карара дар — пятилетка тІеххьарен В. И. Ленин ваь вІаь шу дуаеи шу. Цудухьа юбилей сийна тІайиха социалистически дехкараш толамца кхочушдара, пятилетка тІеххьарча шера продукци кхы а дукхагІа яккхара хьинаре къахьегаш бе тха къахьегамхой. Колхоза правлене, парткомо инициативах хьалха ца хиннача тайпара социалистически ахь хьыржай царна юкъе. ХІара участке бодх беш бараита на дара доаз шоай дехкарош, хІаьта хІара белгаладьча юкъах шоаш даьчунна итогаш ю, уж шерра дІайоанайт массанена а. Масала, Абумжидовайнеи Прицшайнеи (цхьана ба уж болх беш) хоа хІара денна шоаш 2500—2600 фуъ гулделга, кІаьта иштта итогаш ю цар декаде, бетта шоаш беча баьха а. Парткомо хадаенна терко ю хьалха латтараш белгалбаьра, царна йоагІа премеш шой каппахьа дІахачийтара, дика опыт тІехьабусараьта дІайовзийтара.

Цу мероприятешна торе хулийт наьха къахьегамцара безам совбьакха, хІаьта цунга хьежна лакхлу ферма коа тІарча оалхазарий продуктивность. Наьха балхацара безам, цар инициатива айяра хадданза терко ю колхозе.

А. ЗАРЕЧНЫЙ,
Парткома секретарь.

Ха деза доакъарах пайда эца

Коа тІара оалхазараш леладеча боахамо къаьстта теркал тІабакийта беза доакъара база тем-маме чІоагІъара гІулакхах. Масеха тайпа доакъар эш котамаьта цар продуктивность еннача тайпара лакха хилийтара. Цудухьа хІара шера тІа кхаш леладераша царна лаьрхІа дукха доакъара культураш дІаюв, аьтах хийца пачхальалкхентара комбикорм яхь. Дукхьаьи котамашта шорта дика доакъар хилийтара колхозо муъх, кІа, пхи, тайп-тайпара баьцаш, кхыйола культураш ю. Цул соагІа котамашта Іалашъю деза туъ, чиъаьра, тІекхой хьоар, рагунаш, жагІа, чакхъ-яьккха шура, жимах, минеральни подкормкана лаьрхІа тайп-тайпара доакъар. Дале а хІама вай дукхаргІаш из дерріга дозаьи Іалашдарах, хІама аьча ма хІамо Іалашдац ферма наьъана. Цудухьа пайданегІа а ма дагІа а хургда Іалашдеь доакъар котамашта миштта хьоаха деш. уж кхабара оттаеча рацнона кегье маьлагІа доакъар дахийтача пайданегІа да, юххера а, маьлагІча хана тайпана пайданегІа да из котамашта хайча.

Котамаш леладераша къаьстта леархІама да уж дематаш из хилийтара цар продуктивность лакха хилийтара. Цу дакъе толам баккха йиш яц, нагахьа санна котамаш чуйоаккха помещенеш аіелла, сиха, сийрда ца хуле, цар чу эша оборудовани еце. Котамашта хаддаза цІенача бета эра ца йоахе. Уж хьалаш долаш да тха ферме. Цу тайпара лоархІама да помещенешкара температура тІунали хадданза цхьотарре боаранагІен хилийтар. хІаьта сердал дика чуйоагІаш а хила еза уж. Къаьстта теркалде деза хІама да тІеххьара дар. Сердал дукхагІа ма хул котамий продуктивность лакхагІа хулаш хилара оала искусственни хІаьлу яи. Цудухьа йийрайна цхи сахьат даьлча свет сог помещенешка. Цу гІулакхо торе хулийт котамашта дукхагІа фуаш дайта. Сийрача мара хьахилац котамий организмо «Д» витамин, хІаьта минеральни веществай усвоени леладер на бетацие я. Цхьабакъда сердал йоа ха дІаьхдал хилагІ хьежжа не лоалие да. Іай 13—14 сахьат хила деза хуи дІоахал, хІаьта помещение чура температура 3—5 градус йІоахал йолаш хила еза.

ВІаьстийн аьхкийн геттара дукха ду котамаша фуаш. Из бахьан долаш цар организмашта дукха белоккаш, углеводаш, витаминаш, минеральни веществаш хІеа. Цу дукхъа ферма хІара боахкчо мнтаде деза котамашта цу тешта доакъар геттара дукхи тайтайнарах хана доаьяла. ДикагІа да котамаш цу хана шІеначе оро-нашка лелайча. Из тха ферме дош а да.

Гергара лоархІаме гІулакх да котамаш кхабар. Оацто хьалхьокх уж кхабар Іалаша лада тІа вІашт-тІехьдаьккха хилча котамаш сиха дегІаухалга. ХІаьта котамий фу, цар продуктивность тоалла гІу беза цунна дувцаленна а да. Котамаш кхабара рацион оттаеча гергаьчье еза кхоабача котамий ха, цар продуктивность, деза, хьаьдела хьалаш. Дукхача шераша оаха Іоальча а, хІаьта хьалха латтача боахаший а опыте хьахьокх рацион миштта хила еза. ХІара котама дейнахьа буса лоатІабоа муъх 25 грамм, баьцан гозоан хьоар итт-итт грамм, чакхьаьнккхача шурий итт грамм, ПхІоалгІача веза кхи грамм, чиъаьрак фараш ракушкаш цхьана грамм, кхо грамм пел, шн грамм тІекха хьоар кхачийта деза.

Дукхьаьа моажача доакъара котамаш баьла хьоари концентраташ тоайр мара ца хала ец цу тешта. Цу тайпарча рационах котамаш кхабар цел пайдане да хьахьокх тха фермерча котамий продуктивность лакха а хІаьта хІара шера кха лакхлуш а хилара. Тха фермера доккха новкъостал ду доакъар хийцалча цохо. Цига шин боахкх. аьйт тІадоалийт. хІаьлу.

Тайп-тайпара доакъар котамашта доттадар санна пайдане гІулакх да доакъар хан-хана тоалар а. Цу хьокъехьа а тхоай опыт Іоаьлай оаха. ДикагІа да доакъар укх тайпара тийлача: Іуйрейна лакъаш соттане а (6 сахьат даьлча) вІашагІоаьлаь алот. итт сахьат даьлча тІоадаль вІашагІоаьль алот, тІехка хьоари, цхьа, кхийтча сахьат даьлча черсоне, гахьа, 15 сахьат даьлча цхьа а тІоадаль алот, 19 сахьат даьлча доаьа алот. Минеральни подкормка хадданза лоаттаи.

Цу тайпара котамаш дика кхабарах, царна эша гІулакх доттадарах тха коа тІара оалхазараш леладерий торе хул хІара шера лакха къахьегама толамаш даха. Дукхьаа укх шера дІадахача шин бетта хІара котама тІехьара 34,8 фуъ гулаьвд цхьоалгІча бригадо, хІаьта шоллагІча бригадо — 34

З. ГОНЧАРОВА,
зоотехник.

КОЛЛЕКТИВА НОВКЪОСТАЛЦА

Са ферме балха оаа дукха за да. Дерриге а кхо шу. Цхьабакъда сай болх дукха бола сона, хІана коа тІарча оалхазараша гІулакх дара гоалах а сай хурдо дукхагІа Іомаю ад. Коралаьца шерла гІулакх Іомаде безам бола сона доккха новкъостал даьр бару тайнача коллективо. Юкхьанца сона хетар кІоригаш кхекри йоаш котамаш леладиргІхала гІулакх я ца. Из де са иий а кхетаргболаьца. Цхьабакъда из цига долойла гучадьлар сона дукхача хІана деза ферме болх беш йола Курносхина Мария йІача.

Болх хала болга-м баьча, цхьабакъда из бе хьа гІерта хьийсача къах хьахиккар лоархІаш-м да кІезига йоарт я хьа, аьлар ца.

Цкъарчоа кхетанзар са из дуйлачох. ХІаьта Марисе ела а хьалха, тІехьагІа хьа кхетаргья хьа, аьлча дужаор хьаьвал, Са кхета а кхийтар тІехьагІа. Марий опыт хьа а пайда да сай балха юкъе яхьар баьлаи доаьш укх шерен дІадахача шерен дахьа толамаш цхьатарра доц. Укх шера шин бетта хІара котама тІехьара юкъера лаьрхІача 35 фуъ гулаьва за, хІаьта дІадахача деррига шера гулдаьчаш вІаьи хьоашкхьа гергга мара дацар. Цу цифраша хьахьокх дІахо а са шера болх бойя, укх шера согарча хІара котама тІехьара гулду фуаш хьалхарча шерарчул 50 гергга дукхагІа хургхилар. Хіана пайдаргІа кхетаду са Марией дешар. Аз делача 4,5 эзар котама тІехьара укх шера гулдергдолаш фуаш лоархІаш дукхагІа ха йоарг а а дІадахача шера гулдаьраш лоархІаш, яйнечул. Кхыча пайда баьннаб сона котамаш леладеча а кІоригаш кхеоча а Марийгара да яйцача опытах.

Е. СЕРЕБРЯКОВА,
коа тІара оалхазараш леладер.

ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ..

Шийтта шу да коа тІара оалхазараш лелаеча ферме са болх бу. Цу шерашка дукха хувцам хиннай ферме, дегайлаьнкаб ца вай болх а. ДагавоагІа сона ферме еррагача котамашта тІехьара 85 мара фуъ гул ца деш хинна 1960-гІа шу. Бакъдар аьлча, котамаш кІезигагІа-м дар цу заман. Цхьабакъда дукхьаьа цунна хургаденна дац хІана ферме хургйа а дукхагІа фуаш гулдеш хилар. Юкхьанца чІоагІа хало хинна оаха котамашта доакъар Іалашдеш, хІаьта хацар шорта меда шеуагІа доакъар мича хана тела доцца, эшаш дола доакъар массаза а хилацар, юкхера а, сай вІалла [illegible] хиннача.

Аьа са новкъост Хутерская Валентинаьи гІулакх деш 5.5 эзар котам а дІадахача шера дова. Цу шера хІара котама тІехьара, юкъера лаьрхІача 160 фуъ гулдир оаха. Бакъда укх шерара дІоахадаш дукха а тІех хурги. Из хьахьокх укх шера бийхача шин бетта хьийтача къах хьайначо. Дукхьаьл цхьан дааре хІара котама тІехьара 22 фуъ гулдир оаха, хІаьта деррига гулдаь фуаш 110 эзар хилар. Кхы дехагІа дац укх бетта хьоахамаш а (бетта 28 ди мара деце а).

Хатта тарлу дІадахача шерашта ийсдича укх шера хьокхамаш дІаьхха лакхье миштта вІашт-тІехьдаьннад, аьлча. Цу хаттара жоп да. Цхьабакъда, цхьабарашка лоаьам боашаш хІама хета тарлу да. Котамаш лелаяра «къайлеяше» йолаче мара кхеталергдац да йоа лоархІамае гІулакх, да дІадахача шерашка кІоригаш птичникашка кхейора, хІаьта цар шоаш хьакъвостайора царна юкъера дахача котамий Іулех дІотахараш а. ДІадахача шера из гІулакх хийцар оаха. КІоригаш а оахош кхейир, хІаьта царех кхачарех дІатахаргъяраш а оахош хьоастайир. Оаха баьча эвлах боккха пайда баьлар цу гІулакха.

М. КУРНОСИНА,
коа тІара оалхазараш леладер.

СУРТА ТІА: 1-ча Мая цІерагІча колхоза коа тІара оалхазараш леладеча ферме дикагІйола птичницаш ферма коа да шоай бригадирца дагабуелаш лел (аьрдехьара аттехьа) А. Гришина, Ф. Гриценко, М. Еремкина (бригадир), Т. Синицыкова, Т. Хромых.

В. Юниевича сурт.

Дерригa а тхоах тийша да

Арс яьккха делача цхьатарра кІайча котамашта фу эш ха, царна юкъера цемогаш яр лаха аттадаш. Цхьабакъда ца даьнад хьайнга де лаьркІар кхоачаш ца хулаш бац тха бригада къахьегамхой.

Хьаьнаргда вай дІадаха шу. ХІара юккача котама тІехьара планах гучье деза фуъ 150 дар, кІаьта социалистически дехкараш тхьо фуъ дукхагІа дар. Бакъда ферма къахьегамхоша тІеххоихчашйир план а дехкараш а. Юкъера лаьркІача кІара котама тІехьара гулдаь фуаш 196 хиларах. Дерригa чудейш фуаш планех лаьрхІачул цхьа миллион гергга дукхагІа дар.

Цу цифраша хьахьокх бригада къахьегамхой толамаш. Цхьабакъда из гІулакх цхьа оагІув мара бац. Цифраша хьахьоккхаш балха опыт, нийслуш хинна халонаш. Цхьабакъда уж дукха яр, хІаьта бакъдар аьлча, уж хІама а йолаш я. Тоаьш ец помещенеш, инвентарь, хІаьта механизаци вІалла а я яц, нийслу доакъар лоаьаш а. Уж халонаш къаьстта кІоагІа холуш хул кІоригаш кхе-ош хІана аьлча чІоагІъялланза йолча организмна матах уж лу. Амма са дуне бозан ба уж халонаш эша а еш, шоай хьокдимаш ди тІехьа лакхдеш боагІарий опытах.

КІарчача шера кІана дац аьлча котамаш фуаш дара хилийта дергдоацц хьал да уж кан-кан наьха дикача доакъарца кхабар. ХІаьта оаха уж иштта кхоаба а кхоаб. Геттара Іуйрен сарахьи дилкъийтен декъа доакъар лу кІорагаш тІа (борц кІа, хІирг теха муьх). хІаьта ийсх дийтаи сахьат хьалха дикагІа йола концентраташ тел. Цул соагІа минеральни доакъар лу царна (мел, ракушкаш, жагІа, хий мел эш лоаттаду). Цу гІулакхо а, хІаьта Іаи котамашта шорта сердал хилийтаро а (ди «дІаьхду» электроосвещение) йиш хулийт Іаи а аьхки а котамаш цхьатарра икхийта.

Иштта лоархІам болаш гІулакх да кІоригаш кхеар, хІаьта царна юкъера нана котамашта лаьрхІа кхаи хьакъвостаяр. КІоригаш кхееча хана кхоачашъю ерригa ветеринарно - зоологически мероприятеш. профилактически гІулаккхаш ду. Цул тІехьагІа шера хьакъвостадаш кІоригаш.

Дукха ба тха бригада хьалха латтараш. Уж ба котамаш [illegible] ригаш леладераш. Керттерча дакъе дІадахача шера лаьттараш ба укх шера а тха хьалха латтараш. Цабех ба котамаш леладераш Курносхина Мария, Серебрякова Екатерина, кІоригаш леладераш — Кузнецова Феодосия, Пелова Вера, Прешия Евдокия, кхыбараш.

Бехкетокхаме да тха коллективе [illegible]. Йолаш йола 28 эзар котама тІехьара гулде деза 4.5 миллион фуъ, хІаьта бІа соагІа [illegible] котамаш дула дакка я [illegible] кхы лаларгІа да бехкадаш [illegible] котама тІехьара [illegible] фуъ гулден планал соагІа цхьа миллион соагІа фуъ чудеш. Иштта лаьрхІад оаха кІоригаш а йоайташ хьаллкхара чотах планал соагІа барі токи дула денкне а. Уж дехкараш кхоачашде тха торонаш хилар хьахьокх дІадахача шин беттарча хьоккхамаша. ХІара котама тІехьара [illegible] лаьркІача 35 фуъ гулаьвд. Белгалде деза цу боарамаш тха болх дІабоде дехкараш кхоачашде торо тургхилар. ХІаьта дикаи совдаьккхий продуктивность кхы а лакх ма лургйа. Тха бригаде ба кхы а, дикагІа толамаш даьха къахьегамхой. Цхьабокъар хІара котама тІехьара юкъера лаьрхІача шовзтай соагІа фуъ гулдьа байнача доаи бетта ИчЪзе вІаштІехьдоэя кІоригаш шоаш хьалкхечар. ХІане аьлча царна дикагІа йоаз дІара кораи, хІаьта гІулакх миште да деза хоа.

[illegible] тха бригада а 31 эзар шу бутт баьннел тхьо эзар кІоригаш дахан кІоригаш. Къаьстта теркал [illegible] [illegible] [illegible] тулу [illegible] [illegible] укх шера котамаш тула лакххара план кхоачашъелга.

Ферме йолаш а юбилейни шера дехкараш кхоачашдаве эша торонаш, хІаьта уж кхоачашдергдолараха шоко а яц.

А. ЗАРЕЧНАЯ,
коа тІара оалхазараш леладеча цхьоалгІча бригада бригадир.

ДУКХА ДА ДЕ ДЕЗАРАШ

Даьхача толамий лардага хьажалехьа, бакъахьа хургда толамаш кхы а лоаккхере хьакъалаш массехк дош аьлча. ХІара шера дукхагІа хулаш йоагІа бригаде котамаш. Производства оасарле лакхъяларга хьежжа дукхагІа хул бригада бадаена бу пайда. Цудукха тха колхозе коа тІара оалхазараш леладеча ферме чуйоагІача шиина а бригадах котамашта доакъар Іалашде бригада вІашагІйоллара уйла е ха тІакхьачай. Цу деша уйла яйт кІадахача шера нийсденнача кхоачамбоацараша. ХІана оаха котамашта тела доакъар керттерча дакъе пачхьалкхенгара нийслаш да. Из бахьан долаш продукцин единицага дІабода мах дикка лакхлу, цунга хьежжа кІезигагІа хургба бригада бу пайда. Доакъар ийде дешаш хилара бахьанда соахк шорта доакъар Іалашде колхоза кхаш леладерий вІаштІехь па далар. Из гІулакх, керттерча дакъе, хоттама хьалаш шортбоахама культураш кхеера аьттуи боацаш хинна хиларах нийсденкадале а, шой маІан ду цу деша.

Нагахьа санна коа тІара оалхазараш леладеча ферме доакъар Іалашду бригада вІашагІъелдача, цох боккха пайда баргбар хьина хет тхона. Цкъа-дале цу бригада къахьегамхой уйла тІаерзаяь хургьяр доакъар дукхагІа Іалашдарах. Іалашдаьча доакъара дикьалгеи дукхалгеи хьежжа ма хургдарий цар алапи. ШоалагІа дале растениеводства дакъе яккхаш коа тІара оалхазарий шера эша ерригa продукташ. Хоаш ма дий, нагахьа санна уж кхабера рацион дулх, аькьаран продукташ чуйоагІаш хилча коа тІарча оалхазарий продуктивность чІоагІа лакхлуш хилар. ТІеххьара доакъар Іалашдеча бригадана эшаш йола техника Іалашъе торо а я ферме. хІаьта из Іалашъярга дІаяха средствашта массехк шера юхаметтоттадаш йиш а хулийтаргъяр цу кердача гІулаккха бьннача пайдо.

Тха доакъара базага диллача во дац ферма коллектива къахьегама толамаш, хІаьта уж хІара шера лакхлуш а доагІа. Масала, хьаьнаргда вай дІадаха шу. ХІара нана котама тІехьара 174 фуъ гулдир цу шера юкъера лаьрхІача. Цу гІулакхо торе хилийтар социалистически дехкараш а тІеххьачашде. Цунга хьежжа лаьрхІачул соагІа гулдир фуаш — 3,2 миллион.

Доакъара гІулакх кІезиг-дукха ледарагІа хале а укх шера дІайолача шин бетта итогаша хьахьокх коа тІарча оалхазарий продуктивность лакхлуш йоагІалга. Укх шера бригаде эзлх эзар котам дукхагІа хургья, дІадахача шераргчул. Бакъда, керттерча дакъе продуктивность лакхъяра чотах дукхагІа хургда бригаде гулду фуаш, дулх. Иштта, нагахьа санна дІадахача шера бригада дикагІа йолча къахьегамхоча хІара котама тІехьара гулдаь фуаш 187 хиннедале, укх шера шин бетта хьалха латтачар гулдаьи 45-нега дІакхоача. ХІакх бригаде хьалха латт кох. Ковальчуковна. Дукха тІехьабисаш хІара котама тІехьара шовзткъа фуъ гулдаьна. Гришина, Гриценко, Хромех, кхыбараш. Цу бакъдараша гучадоах укх пятилетка тІехьарча шера деррига гулду фуаш 4.5 миллионага дІакхоачалера йолаш йола торонаш.

Цу тайпара толамаш даьхача хьалха латтарий къахьегама хьалех ала а доагІа. Бригада помещенешка деш дола балхаш кулгашца ду хІана а.

Колхоза правлене чІоагІа йоаккхо ю коа тІара оалхазараш леладерий. Оттабаьча боарамал соагІа яьккхача продукцех, социалистически ахье къахьале яьккхаьчашта премешт алапел соагІа ахчех тел, кІаьта цу тайпара къахьегама наьха уйла тІеозаш йолча мероприятех кхьпа еттаче дукха ха эшаргьяр. ТІеххьара а сона лоа тхоай коллектива цІерагІа ер дош дала: укх Ленин ваь 100 шу дузача шера тІайиха социалистически дехкараш толамца кхоачашдергда коллективо.

М. ЕРЕМКИНА,
коа тІара оалхазараш леладеча цхьоалгІча бригада бригадир.

«СЕРДАЛО»
4-гІа агІ. 7 март, 1970 шу.

Пайдеи производство дегІаяри

Дукха да а тха колхозе боахама юкъера расчет балха юкъе йоалаь. Из юкъе йоалайча деза шерра пайда нийбу колхозой къахьегамцара безам совбоаккхара йолча материальни стимулех. Цу гІулакхо доккха новкъостал ду боахама рентабельность дІакхьара. Из гуш да тха коа тІара оалхазараш леладеча дакъеа латтача гІулакхех.

ХІара шера колхозе хулаш йолча пайдах дукха средствах эшестию производство шеръяра. Цудухьа пятилетка дІь шера тха колхоза котамаш 25 эзарнегара 39.5 эзарнега кхоачаш тІакхийттай. Юкхьанца коа тІара оалхазараш леладе тхо долалуча хана цхьа бригада мара яцар колхозе из гІулакх деш. ТІехьагІа цехоиш бригадах кхоачамхиланлар. Ферма котамаш ёкъа йийзар цхьатаррарча шин бригадане. Из дича бригадашта аттагІа хилар продукци иккхара шерра къоасам лоаттабе а кердадар балха юкъе кхахьа а цхьабакъда, боахама расчет производствана юкъе йоалаярах баьнна пайда мабарра хьагойт ерригача ферма хьоккхамаша. Хоаш да моллагІча хьайбай даькъе рентабельность цуи продукцега дІабода мах лохбаларгех продуктивность лакхъяларгех хьежжа мара дегІаь йиш йоацилга. Цу дакъе боккха тІа бакъзлаб тха ферма. Иштта нагахьа санна 1967-ча шера эзар фуага дІабодаш хинна мах 73 соми 24 кепиги хиннабале, 1969 шера 9 соми 45 кепиги чухьнакхье даьлар. Цул соагІа тІеххьарча шерашка чІоагІа лакхъенней котамий продуктивность а 1967-ча шера цхьан котама тІехьара деррига гулдаь фуаш 171 дар, хІаьта дІадахачача шера из цифра 186-га кхоачаш лакхъелар. Из бахьан долаш дукхьаьа фуах боахама дІадахача шера дикка пайда 115385 сом бар.

Цу тайпара хІара шера дукхагІа хул котамашта дулх тІакхетарах боала пайда а. Пачхьалкхенга котама дулх доаккарах дІадахача цхьан шера колхоза 86 эзар сом гарга пайда хилар. Из толам боаккхача а шоай гІулакх дир продукци единицага бода мах лоха хилаво. продуктивность хІара шера лакхъяро. Масала, пятнер кулхага хІалаха ахча пятилетка тІехьарча шера 75 соагІа сом дар (цул хьалхарча шерачул дІь сом кІезигагІа), хІаьта продуктивность тІехьарча шера, шиина а шера котамаш дукха тІехьа цхьатарра кийчкие а, 815 центнер дукхагІа хилар.

Гуш ма хиллара боккха пайда ба тха колхоза коа тІара оалхазараш леладерах хьахулар. Республика боахамашца ийсдича а хьоахаме да тха толамаш. Цхьабакъда дерригашта ма кетайда продукци дегІаярех цунга хІадодар лоддарен темпаш кхы лакхъе йиш яц ала со гІерт аьйна. Тхона гуш да коа тІара оалхазараш леладара дакъа кхы а рентабельне хьалийтаргдола наькъаш — НОТ.

Белгалде доагІа хІинзалие цу дакъе дІь бешха хІама доншага Іилман дарах тІа къахьегаш вІаштІехьбиккхер, из да коа тІара оалхазараш леладеча дакъьяна шерра механизаци я. Мел среставаш кхоа вІаштІехьдаргдар хІана кургашца деча балхашта механизаци йиха?! Лакхлургий къахьегама оасарле, цунга хьежжа продуктивность, хІаьта продукцега дІабодаш мах чухчахьа баргбар.

Цу гІулакхо де лархІаш мара вочь хІана хац тха боахама кІезиг а. Бакъда торонаш-м я. Дукхьаьа дІадахача шийи шера боахама коа тІарча оалхазарех баьна пайда шин бІеьи пхІ эзар сом соагІа ба. Бакъда, аьлча йоаша фаьддаш хасамьяхара цу ахьах хьакъвоастадаь ахча геттара кІезига да. Са безам ба боахама хургбола пайда соагІа лакхбергболча деша тІа юха а уйла сонае. Дешна таргалд гІулакх лархІа пайда наьха йоахо еча. Цу тайпара кагая таргаоа гІулакх да боахама расчети Іилман лардатІа къахьегам вІаштІехьбаьккхара.

С. АХТАЕВ,
колхоза керттера экономист.

КОЛХОЗА КЕРДА УСТАВИ КОЛХОЗНИ ДЕМОКРАТИИ

(Чекхдерзар. Доладалар 3-чу агӀонгахь).

[illegible] дуьхьа дуккха, производство [illegible] хьуьллаш дегӀаболу [illegible] дахарехь дагахь лаьттина [illegible] хилар [illegible] дуьйна.

Колхозан [illegible] хаьа ма дарра [illegible] бен [illegible] кхин дакъа лоцуш а. ХӀора дукхачу хьалха [illegible] доккха собранехь шина-кхаа гуламехь, уж хуьйцуш хилла. [illegible] колхозашна шина [illegible] Устав колхоза правлени [illegible] шера дахкаш [illegible] юкъара собранеш гулъеш [illegible], цу дакъехь [illegible] кхузаргӀа бохучу хаьа хьалхегӀа шерга [illegible] бе а Колхозашна хьалхадаьлла а дӀахьочу [illegible] шар дуьйнардоцу [illegible] хьала информаци, аналитически данней.

Цуьнца дуьйлина гергахь а [illegible] гулйолаш а собранеш гулъерх болча хоамаца цхьана колхозхошта керттерча дешаех лаьца еш-дича доклад. Ростовски областан колхозан правленин партийн [illegible] опыт. Массо [illegible] Заготовкин [illegible] [illegible] дукхах [illegible] Отчета [illegible] а [illegible] даьккхина [illegible] дегӀадаккхара, подразделенийн производствон финансийн гӀуллакхаш дерна, анализ [illegible] методаш хьакхина, бӀарчча [illegible] колхоза [illegible] продукции тӀера тайна рентабельность хьаьхна. Ма дарра дуьйна мамйоло трактарийн паркаца производственни гӀуллакхаш лаьрхӀача [illegible] средствех [illegible] эффективностах, [illegible] дегӀадан [illegible]. Правлени [illegible] бойа производство хьалха [illegible], [illegible] помощник [illegible]. Цунна [illegible] эргаш а [illegible] дисциплина толлаеча колхозашта.

Колхоза производственно-финансан гӀуллакхий, дуй правлени бала хьакъехьера информаци шонна хьакхьача болча колхоз-хой тӀе я бехгӀа хьуьна дӀа-ваш миша кхоачаӀш хьуьй хи, балха тӀера юкъаргӀдиса хӀамаш хьа-

[illegible] уж кхачаицдара тӀе-[illegible] гӀуллакхин белгалде, [illegible] пазарам хьагучени. Уж [illegible] хӀинца [illegible] болаш чакайола собрани.

Кердача Устав [illegible] [illegible] боккъонаш функцеш шорйо. Ревизионни комиссе декъарашта юкъадогӀа колхоза Уставашта кхоачӀашду хьоьжуш, [illegible] правленен [illegible] гӀуллакхан, тӀерча ныслен боккъаш а финансийн а гӀуллакхашта [illegible] ухӀйтӀина [illegible] материальни ружкашта тӀехьожам лоьтта болу, и. дх. дӀ. Ревизионни [illegible] дӀалийкхача юкъара собранехь гулйе декхарийла я колхоза правленех, гучадаьлла кхочушбоцу-[illegible] дӀадахара берриеча колхозхоша дакъа лоцуш бергдоцуш хуле.

Устав тӀе оттадаш мотта [illegible] функцеш дикка шорйо бола бригадан собранеш ера [illegible] дукха членаш юкъеоцерт.

Колхозхой собранин бригадан планеш задаенешкахь уж миста кхочушйо й хьаж, къахьегама дисциплина чӀоагӀъяра чакхдоаха гӀуллакхаш дуьй, бода хьакъехьа бригадира луча отчетага ладувгӀ цига. Бригадай (подразделеней) собранеш белгалагӀа йола башхало я бригада (подразделене кулгалхо) харжаран колхоза правленега [illegible] цуьнй решени ерен царна бокъо ена хилар. Цул совнаӀа, бригадин собрание колхоза правленега предложенеш ду шнӀ коллективе членашта поощренн ерен бехк берай тӀакъехье.

Производстве хьалха лаьтташ, юрта боахана специалисташ, колхоза ветеранаш юкъе а бохийтан бригада (подразделене) совет харж собрание. Бригада совето хьинаре дакъа лоац производственни планийн задании тӀеттача, уж кхоачашъелга миша лел хьож, къахьегама дисциплина чӀоагӀъяра доккъостал ду, балха тӀера буьйлараш, бодх бе ца ловраш, тӀехдоахаш малараш мелараш ловргбойнаш доле хьалаш а уттадеш.

Бригада совето дуьй берий бешамийн яслейн болх тобарца, нах баха пункташ товарца, чуъIа цIенош хьалдарца дуьзадечна дола дешаш. Бригада членаша шолгта эшача гӀуллакхашта колхозни автомобильни а гужевой транспорт хьара хьакъехьа дечи декхарника, отпускаш хьара эргӀаген хьалхакен хьош [illegible]. Цу тайпара, дукхахьа дахаш къастаде ца дезаш [illegible] колхоза правлени мукъайоаккх собранес. Цхьабакъа, цо производственни результаташта хьахара шоай бехктокхам тӀера башхаш юкъ юкъара дешаш шоашнара кьсхьа [illegible] волча бригадиран специалистӀа.

Общественни производствоне шоай дехе [illegible] колхозхоша мотта дакъа лоац колхозан правленехь [illegible] тӀома болча тайп-тайпара органашка гӀолла а массаза а белх бола йола производствени совещаний, экономически, [illegible] технически советаш, [illegible] [illegible].

Массо тайпара социально-экономически оагӀорца болаш бӀоччо правлени демократи кхочашйоъ [illegible] колхозаца колхоще производствен дола дакъа лацарх. Кердача Уставо колхозхошта шерра бакъонаш лу цар хьийгача [illegible] диканаш лерра гарантированни мах тергболча общественни боахане балха бала, специальность Ӏомаяран производственни квалификаци лакхъяран ловкъбастал деха, пенсионни Ӏалашон социальни страховани йита, шолй доьллхьара подсобни боахам лелабе.

Шерра демократи, ца дегӀаллар колхозхошна шоай декхарийн тегашое кхочашдарна, уж дика бӀоттаIельбенией къахьегама [illegible] дисциплини йолаш, [illegible] коммунистически гӀуллакхан [illegible] хиларца [illegible] тӀера [illegible]. «Вай болх бергбе, — яздина Ленина, — наьха сакъердеш, [illegible], хӀора [illegible] гӀуллакхан кьа юкъа [illegible] прессова а [illegible] тӀехьа [illegible] тӀехьен, коммунистически дисциплинин [illegible] къахьегам хӀюзаг-хӀюзаг хуьлуш, цхьабогӀаш, [illegible] [illegible] дуьлье» (Соч., [illegible], т. 41, агӀ. 189).

* * *

[illegible] Устава [illegible] колхозашка отте а дийа тӀаш [illegible] боаханий Уставаш. Колхозий правленей, партийни организаций, бригадира [illegible] декхар — социалистически коллективни боаханий маӀанах йоалла демократизм йиззарийна хьаелла йиш хулийтим дола, колхоза членаш общественни производствона доал дарна юкъеозаба дикагӀа мел йола формаш шийна [illegible] [illegible] Устав тӀера. [illegible] Устав [illegible] тӀехьон бола турла [illegible]. Правлени [illegible] дисциплина ца шоай чӀоагӀъяра, балха тӀерабуьлараш, общественни боахана бала [illegible] мел берах, ловргбоалаш [illegible] хьалха [illegible], производственни результаташта хьалхара колхоза гӀуллакхан тӀерча [illegible] лакхбара тӀе [illegible] [illegible].

[illegible] общественни дакъаше дегӀахкуьуш, [illegible] боахана продукции [illegible] а из [illegible] дӀабода нах [illegible] а [illegible] колхоза гӀуллакхашта. [illegible] демократически [illegible] чӀоагӀъер, колхозан дуе производственни подразделенийн боахана [illegible] самодеятельность шорйер, лаьтти производственни кхача средствеш бойла дегӀаре хьер — уж а керттера проблемаш, уж кхочашдергйола лаьнаш беггал а дом колхоза Устав чӀоагӀдеча хала, отчетни отчетно-доржамийн собранешка колхозни [illegible] чӀоагӀа уйла тӀайоашача [illegible] йола [illegible].

П. ИВАШОВ, [illegible] [illegible] [illegible].

ЩЕКИНСКИ МЕТОДА— ШЕРРА НИКЪ

ПРОМЫШЛЕННОСТА экономика дегӀайоллаеча хӀана эхара лоархӀамегӀйерча латех да къахьегама опсарле лакхьар. Хьаькъа боахам сиха дегӀаяла болабалариа дуьзадаь промышленность юкъехкахьа йолайр планировани экономически стимулировани керда система. Партен правительствой эрригача промышленна предприятиешта хьалхашка оттадаь декхар да бола беш бола нах дукхагӀа хилийтара чотах а доацаш, производствени мощностьш лакхъяра чотах къахьегамй опсарле лакхъяла.

Хьалхашха хьтта декхараш бехктокхамц цалар хьтта а деш, вай мехкарча дукхача предприятешна интенсификаци [illegible] а эрригача производствени процессашта. Цу гӀуллакха тӀаьхьаь а Щекински химически комбината балха опыт а.

ДӀадаха шу чакхдоалче хана КПСС Центральни Комитето могайир Щекиний инициатива, хьаькъа боахама эрригача предприятешта [illegible] шерра дӀайовржар тӀа а дожадир. Из белх [illegible] шера дӀаболабеш ба.

Щекински метод Ӏомайра кийчо е болабейар крекингеташ дӀайдахача шолагӀча ах шера. Щекински опыт мел лоархӀаме я дӀайовийтаи кхетама болх бир крекингисташта юкъе. Цу гӀуллакха хетаца массайолча цехашка, сменашка, бригадашка собранеш хилар, хӀаьта собранешка хила йиш йоа-ваш бисарашна къаьст-къаьста беседаш йир. Завода экономически служба вийе а чь белгалдаьккхар [illegible], опыт [illegible] юкъедхьара йола проект. Цу тӀа хьадовзийтар болхлошта а коллективашта а материальни поощрени ера дола дерргнга хьалаш. Из положени дӀайхьийтар заводе массайолча объекташка Ӏомайра, хӀара болхлочо из йовзаргйола гӀуллакх вӀаштӀехьдаьккхар.

Цул тӀехьагӀа цхьа юкъ йалача гӀолла массайолча коллективашка хӀинкха а беседаш йир, цэр дуьп йола лайдане предложенеш мелагӀаш я хьажар. Цар кердаениа предложенеш йийпар завода управлене. Уж ларде а луташ боалхой кхмуахьа балха баха йиш йолаш мукъабадаран, цуьнна цхьана къахьегами опсарле лакхъяран йола мероприятей план оттайир.

Оттаь план лаьрхӀа я кхаь шера, 1970 шерагара 1972 шерага кхачалца. Цуьна юкъейолх технически а иште организационни а мероприятеш.

Укх тайпара лоархӀам болаш я барех цкъайола мероприятеш. Масала, завода цхьан установкарча бригадий яйс болхло ба, царех цаӀ воккхагӀвола оператор, ши оператор, ши машинист, балха йиьлагӀча разряда болх беш вола оператора ши гӀонча. Цул совгӀа дийнахь установкаш гӀулакхдеш хул цхьа слесарь. Установка бригадашта шоайла дийнна дийна лаьрхӀар кхоалагӀча разрядах вола оператора ши гӀонча вӀашаш шоаш болх берхилар. Цар болх кхоачашберба йиьлагӀча разрядах оператора цхьан гӀонча, шолагӀчун болх воккхагӀволча операторо. Массаболча операторашта белгалдаьккхар слесарь эшаш ца хилар а цул болх кхоачашберба установкерча машиниста. ХӀара бригадера миттта нах кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъабалча, цхьан установкера 9 саг мукъавоал, уж ма нах мукъабоал кул лалларча установкера я. Дукха царел кӀезгагӀа боаш кхьчахьа балха баха йиш йола дукха технологаш мукъабоал кхьча установкашкара а.

Фу пайда бу цу гӀуллакхо? Дуьхьал цу шина установке чакхъяьча мероприятеш эрригача завода къахьегама опсарле цхьа процент лакхъю, хӀаьта боалхой алапи юкъера лаьрхӀача 0,4 процент лакхлу. ХӀаьта установка къахьегама опсарле 25 процент лакхлу. Балха тӀа юкъебусачарех хӀара сага алапи юкъера лаьрхӀача 12—25 сом лакхлу. Из хул цуй разрядега хьежжа.

Ковш мехкара Грозненски крекинг-завода къахьегӀарех йола цхьа предприяте я. Цу заводе хӀана а тӀехьа бола беш геврий транспорт я, цига къахьегаш ба 40 болхло. Щекински метод производства юкъейхулача хана гаврий транспорт шелаьь дӀахкаха лерхӀ, Цун метта болх бе йоладийтаргьа механизаце цех а. Цу цеха болх беш курхьа автотранспорт, мотороллерий. Из мероприятия чакхьйаккхача кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъаварга 30 болхло, хӀаьта эрригача завода къахьегача опсарле 2 процент лакхлургьа.

Завода шин резервуарни парке товарно-бедала операцешта гӀоьнара управлени а еш тӀахьожам дӀаттабергбола управлени производства юкъеахьа лерхӀ. Цу мероприятеша [illegible] технически бӀархий бӀарча комплекс. Установка шатера прибора тӀа хьежачи резервуарашкара механьтта продукта боараш мелла лоаргла операторо. Цудукьа лаьрхӀа вола [illegible] оператор [illegible] цу [illegible] болх бе. Миттта кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъавоал 4 товарни оператор. Паркашта гӀулакх дича дублировани еш болх бӀаьхаи дӀабахара четах кхьчахьа балха баха йиш йолаш кхи а веь товарни оператор мукъавол. Цар болх кхоачашбергба пелле лалле бола беш хиннчар.

Завода цхьан участок дукха [illegible] нефтеловушка я, [illegible] къахьегаш ва веь оператор. Цул лалларча установка технологи [illegible] болх шоаш кхоачашбергбоаш [illegible]. Цу мероприятешта кхьчахьа балха баха йиш йолаш ша а веь саг мукъавоалийт.

Уж декке белгал мел хьа мероприятеш укх шера чакхйаккха еяча мероприятей цхьа дакъа мара да. Уж мероприятеш белгалйаькхачул тӀехьагӀа болхлошкара ях а [illegible] предложенеш кхаьяй. ХӀана уж Ӏомаеш я. Щекински метод производства юкъехьар чӀоагӀа чолхана гӀулакх да, вагаьа керла предложенеш яхьача бригадий, сменай, участкий коллективаша [illegible] из, цул тӀехьагӀа установкий, участкий, цехий начальникаша, завода хуьталхоша юш. Из мероприятеш производства юкъейяхьачул тӀехьагӀа юкъебуса болхлошта кхоачашди дезача балкаш хьож. ХӀанълехьа белгалъяьхача мероприятешка хьежача ер шу чакхдаламехьа кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъаварга 90 болхло, хӀаьта завода коллектива къахьегама опсарле 6 процент лакхлургьа. ТӀадоагӀача шера кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъабоаккхаргба 35 болхло, хӀаьта 1972 шера кхьчахьа балха баха йиш йолаш мукъаварга 24 саг.

Щекински методах мукъабоалаш болча болхлоех цхьаькха саг предприятера хӀаводац, уж кхьчахьа балха хьожабу. Алапи хьалха хинначул лоха гӀа хьаьц. Миттта кийчо еш я тха завода коллектив щекински метод производства юкъе яхьара.

Р. МАРТИРОСОВ,
КПСС XXIII-ча съезда вӀегаргӀа Грозненски крекинг-завода директора экономически дешаьна вола заместитель.

Завода ветеран

Вай мехка Сийлахь-боккха Даьй-мехка тӀом лаьттача шерашка «Красный молот» заводе балха ена Детистова Надежда Сергеевна хӀаьтта кхийна дол яр. ТӀома продукций оалхецача цехе токарна учеиикала хьожайир из. Цу хана денз хьинаре къахьегаш хьайоагӀа завода ветеран. Заводе балха ена кхо бутт баьлле токара професси карагӀзаь а хьина къоахашта йоасса продукци оалхеца йолаелар Надежда Сергеевна.

ХӀаьта хӀанз-м токарь-универсал я из. Денна нормаш 160—170 процент кхоачаш а, еш дикаал дукха йола продукци арахецо. Из бахьан долаш укх массехк шера завода сийлен Доски тӀара Ӏодаккхац цун сурт.

Дукхача шерашка ше Ӏоаль бода опыт, заводе йаммбрина дӀйа Детистовас кхоача тӀехьенна. Заводе болх беча йокхагӀа 20 гӀорга сага токарӀа професси Ӏомаяй цо.

Йоха токарь хиларал совгӀа говза рационализатор а я Детистова. Массехк эзар сом пайда беннаб цо еннача рационализаторски предложенеша.

ЧӀоагӀа сий ду хьинар долча кхалсага коллективе а заводи хулеволгӀа а. 1967 шера професоюзий съезде шоай делегатоалла чаийтар из коллективо. Грозненски къахьегамхой депутатий городской Совета депутат Детистова Надежда гӀикача къахьегама толамица нақъвоний кхалсаьхи цӀейна.

В. ПОЧНИКИНА,
«Красный молот» завода партийна секретара заместитель.

Доазол дехьара

АГРЕССОРАША ЛИЙРХӀАР ЧАКХДАЛАНЗАР

Абу-Заабале варварски тӀалъаьча хиина уж израильски «фантомаш» шийна бӀаргийний сорат къаьвал деной.

— Къилбаседера лоаха тӀалъкар йа, яхаш дуьц механика Мухьаммед Бантина. — Хетаргахь бӀарча эскадрилья яр из. ЦхьабоагӀа Абу-Заабалена хьалхашка цӀ «фантомаш» цӀаьхка цха а хьайоа, металлически завода атина хьор. Бомбаш Ӏочу я кхайса, ракеташ а йитта, тӀакка Ӏолоз а еще, дӀаболхача нахан нах чуьбехача пулеметаш а йиттт ти тхона тӀегӀолла дӀахкар уж.

— Самолеташ тӀалъкар, — яхаш дӀахо дуьц инженера Сайлах аль-Магазе. — сийлоIа дик бусалба наьха докхаха ди — гӀурбен тӀакхоачача хана. Пул тӀехьа, гӀарча шир дийнахьа йийлар Ӏейстеха цхьа ха хьинначул тӀехьагӀа юллa бомбаш. Зе ца хилийтара дайнача ларадайа цхьана йохкаь моттигаш юхатоахра белхаш я лӀадоллелар. Новкъостала къахкар кхьйола предприятени. Мако къахьегар дийнахьа я бус а, шин дин бийсен хьинначул тӀехьагӀа продукции яла йолалдар завод.

Агрессораша мотанзар тхо кхерийлс, корзагӀдаха, кхерам тӀатасса, — аьнна белгалдаьккхар шо сода къамбал деш Габер Авад-Габера, предприятерча Ӏарбий социалистически союза организаце секретара. — Тхо кхы а чӀоагӀагӀа кхотаделар, агрессора хӀана тола чӀоагӀо нь в да.

ОАР общественность дика мах бу советски халкъо Ӏарбий нахкашта деча новкъосталех хьалхоацаш хиларен. Укх деношка пресса, радио, телевидене хоамаш ду израильски военщина зуламе гӀуллакхаш харцахьа лоархӀаш СССР тайп-тайпарча горо-дашка хулача митингех. ЧӀоагӀа цхьа хилар Абу-Заабале зе-зулам хиначарашта медикаменташи продовольстви яхаш, советски самолет еий, вьина бьча хоаме. Цо цӀаьхка а тешал ду советски нах доттагӀал дезаш интернационализм йолаша хилара, яхаш белгалдоах египтинаша.

Цу хана чухь Нила йисте кхоач кхераме ховмаш а. Дунен общественность дуьхьал йоллашехь. ВӀашагӀкхийттача Штаташа дӀахо хьу израильски агрессораш хьалхьебара политика. Гучадьнйнад тель-авивски нетребителашта «Фантомий» шера портеци къайола тӀеман техники цхьийта лагайолаш Вашингтон хилар. ФРГ милитаристска гӀоавраша бохьме йанйшар Израила къаьча мехкашцарча гӀуллакхий министр Абба Эбан. ОАР-а духьалара бокъонца бола психологически тӀом дӀайолабаь Малхбузерча, къаьстта американски пресса. Духьала 1969 цхьан шера, цӀирагӀа цхьа арадоалаш «Роз Эль Юсефа» деча Тешалах, малхбузе аралиьхад 760 антисоветски книжка, шор совгӀа статьи. ХӀаьта царех дукххачар автораш акха тайннад США Центральни разведывательни управлене.

ХӀанз ГаргарчаМалхбоале геттара кхераме хьал уттад. Цхьаболда ОАР халкъ къамаш революце даьр лораде чӀоагӀо нь да. Из холу вахара хӀара дийна хула ритм хувцалуш хиларца а. 1967 шера июнь бетта деношка тӀом хиннача хана санна, египетски столица цӀнихара а цӀенхаштта а я. Улицашка патрулаш ба. Промышленни предприятешна да оттадаьд. Бомбоубежищаш кийчъяй, сердал йоаж. Дийнахь-бус хаддаза зенитчикаш, граждански оборона отрядаш, добровольцаш группаш тӀема лакагӀа кийча хулга оттадаьд.

Израилие тӀом болча хьал ба гӀа мохк, — яьхар пресс-конференце ОАР правительства официальни вакала М. Магида.

— ФуннагӀа духьал далара израильски агрессораш совпабизенкар дӀалийна территорен хьаяхханн Ӏергдац тхо. Вакьдар ткогавьа да. Ӏарбий наьсхои гӀуллакх котдаргда.

Каир.

А. ЕГОРИН,
АПН соб. корр.
(Телефонаца).

ЮБИЛЕЙНА ЙАКЪАДОЛХАШ

ГАВАНА, 5 марта. (ТАСС). Итташ эзараш бола кубински къахьегамхой дунен пролетариата баьча биографи Ӏомаеча кружкашка дешаш ба. Цар чӀоагӀагӀа бохаш йолаш Ӏомаш Советски начӀахьалкхе хьалхчун вахарен революционни къосамаш кертера этапаш йииаш йола материалаш.

Мехка дукхача городашкарт юртаешкарт шой Ленинах Октябрьски революцих хетаь фотовыставкаш.

Укх деношка Кубе ерриш латт В. И. Ленин ваь 100 шу дезаре сийна йола нах. Цу яхье котбаьнкаранта сийлен грамоташ дургаха. Дукха къайола мероприятешта юкъайола ленински юбилей дезара Кубе къахьегамхий профсоюзтара оттаьача программашка.

БРАЗЗАВИЛЬ. 5 марта. (ТАСС). «Дийна Ленин» — йотта кхаш я эсеряй браззавильски ЦӀегӀа къайхала фотовыставка. Цун 13 стенда тӀа хьальохкаш да революцин сийлахь-воккхача баьчча гойташ дола, цун вахара тайп-тайпара хенаш гойташ дола документальни фотографеш.

Фотографенна цхьана выставке хьахьохкаш я В. И. Ленина хетадаь бовзаш болча советски художникаша даьча картинаш тӀара фоторепродукцеш.

«Дийна Ленин» яха, В. И. Ленин ваь 100 шу дезара хетаь экспозици шой Конголезски халкъа эскара (КННА) политически комиссориата Браззавилерча советски культурин центро новкъостал а деш.

КАРАКАС, 5 марта. (ТАСС). В. И. Ленин ваь 100 шу дезар белгалдаккха кийчлуш ба Венесуэла къахьегамхой. Маракайбо, Кабимасе, Пуорто-Кабельо, Маркаре, мехка дукхача кхча городашка цу дезача денна хетаь митингаш, беседаш ю, лакцеш еш, выставкаш ю, дӀа-хьа кхувла фотоматериалий экспозицеш ю. Венесуэла Коммунистически парте, коммунистически кагирхой Союзо, мехка профсоюзни тайп-тайпарча прогрессивни организацеш вӀашагӀъехача цу эрригача мероприятешта юкъе дакъа лоацаш ба юараш бола болхлой, ахархой, студенташ.

Сийлен юбилейна йакъадахара еш йола кийчо ю, яьхар ТАСС корреспондентага Венесуэла Компарте ЦК члена Мануэль Радригеса, империализмана духьаларча американски монополеша мехка еча зенийерча — зуламаера влиянии дӀаяккхара тӀехьарча, къам мукъадаккхара тӀехьарча къосама лозунгаца.

Мозамбик мукъаяккхара фронто (ФРЕЛИМО) вӀашагӀдехкад дика вӀаштӀехьдаьлча, португальски колонизатораша духьала толаме тӀема операцеш еш вола эскара доаьшош.

СУРТА ТӀА: ФРЕЛИМО тӀемахой Ӏомабеча лагерех цхьанахьа герз кхувсаш ю занятеш.

ТАСС фотохроника.

ГОН ТӀА КХЕСТ СИОНИСТСКИ КИЙ

«Дейли мейл» яхача лондонски газета цӀанкха я къайлахкульабен Израилашара иий безам! Англерча санна, иштта кхьча мехкашкара а эрсе тайпарча сионистски организацешкара шой хьа уйлаш. Цуьна [illegible] укх тайпара факт хӀаьта я дагайоийта мегаргьа. Кхы из юкъа ца йолаш. Тель-Авиво 1967 шера июне Ӏарбий пачхьалкхенашта духьала агресси йоалле хьалхагӀа гӀазета ший совгӀош мукъабитар жугатий кагирхой «хургдолча къосамашта» кийча хилара тӀахьехам беш хиннача Великобританке керттерча раввина Эммануэль Якобовица. ХӀаьта тера бе а цалла вӀаотта могаргдоацаш барех лаша ьича, уж раввина яхачох «налог такха векхарайла ба».

Английски налогаш справочникех цхьаь цхьане тӀа хьовхаш ца жугатишха болча нахагара йоаккха цхьаьккха тайпа ше къастта налог. Раввина дийцар кхы тайпа дац: тайп-тайпарча «Израиле новкъостала фондаша» «шоай мукъагӀа лоаша дакъа» оалаш дар. Цу дакъа лацарах е сагӀах Раввина налог йолаш хиларо а хьаьокхар ца лехар а хьь тӀадожадеш хилар, хӀаьта цо баьча тӀахьехамах — эль ца ха таш шазагӀа хӀаммае якха гӀертар лар ца аьча, кьеча тайпара лархӀа йиш йолаш бийнар.

ХӀанз, ши шуи ах шуи дьлнначул тӀехьагӀа, «Дейли мейл» яхача газета хьалхагӀа цо мара йийзъалийтан из тема. Бакъдо, ниагӀа хӀамлаг ихкха гӀертара къахьа пиндела хӀанз «цхьовгӀонах», суйлеи цӀехаш хилоах», юкъарча наькъах дуццача зола дешаша меррьий. Ший безам хинабала а хинабене я. «Дейли мейл» яхача газета дукха ца йоащац арабинача шой цхьан статья тӀа хьагучаьяккхар газета цаӀ хина ца Ӏош йола «шоай мукъагӀа» тельавивски экстремисташта сагӀа дехара еноеб. Укх тайпара яздуцо: «Израиле фонде сагӀийна 25 доллар дӀачудала дагӀа волаш, сагӀа гулде аьча чоп тӀа воаш хинна Артур Гинзбург, Нью-Йоркера бухгалтер. Председателан даш волчо хьакхайкадьа, Лефковича 20000 доллар денна, Конеиа лазал даийа, хӀаьта хьо мел дала безам болаш ва? Аз сай гӀуллакх [illegible] я дь, яхи дуьц Гинзбурга, 250 доллар доаладь».

Израильски агрессораша ахча гулдела хьалха йоалараш сионистски миллионераш миллиардераш ба. Эггара хьаьргӀа ба американски бизнесменаш. Чот-со яь вергвоацаш йожхий я Израиле фонде цар дӀачутелача доллараш цифраш. Цхьабаккьда, нагахье саг вац, шоай пайдаи тӀара белгалара ахча моллагӀча фонде дӀачудеша болча налагара йоаха налогаш США законегӀа ца ахча миссал кӀезигьеш хилар тоаш. Цу тайпара, «сагӀа толпаштаь тӀера доалаш хӀана дац. ХӀаьта а эта а налогови инспектораша дӀадоакхарг мадарий на ахча...

Англе деш цу тайпара зийй. Цхьабакъда, сионистски лидерашта тӀера доалаш хӀана йиза а дац. Ер шу доладеннача цхьа дукхьал цхьа ди деххка Англе вера Израила оборонан министр Моше Даян. Бернатера шун тӀа къамал а дь, цу цхьан саразахьа 5 миллион согӀа стерлингий фунт гулйир цо. ХӀаьта валюта хьахийцаран керттерча дьлцуьа бохкьий английски фирмаш ер.

Тельавивски экспансионисташта финансировани ера юкъе кӀезига хакъа лоалц раввинаша а. Шоай болча книжо ухараш дa чӀоагӀа лелабойш нах хилар спекуляцеш я еш, цар дукхьал увзадеш цар висара хьалдоах миллионаша новсонь. Цар тӀадоналарах Англо, масала, ди нелберия 30 эзар соргӀа болча дезала шоай аӀарӀа йоилкаш оттьайй хӀара «соедьяна» книг чутеска дезаш. Къилбехьи Африке, говоне Порт-Элизабета, раввинаше сонаш байб, цига бехача 300 дезалаш бӀагӀайн, лаьрхӀа 1 миллион 200 эзари стерлингий фунт йаа езац.

СагӀа натурааца еш я эль хатеи сионисташта. Цар дӀаяц моьта дезй картинаш, антикварни изделеш, еза хӀамаш, чӀоагӀаш. Из массайола хӀума зукциопашка юха, цу тӀа я миллионераша моешта мегаргья аьна хетаминача хӀамах боагӀачул кхоаза-пхоаза дукхагӀа лу мах. Англе ахча гулдеш я сионистий кхь дезало доьл ден йола «Джойнт Палестин апила» оалаш йола фонд. Уж кхе цхаи нар лакче хьолагдаьча шул тӀа Даяна баьча тӀахьехама шой луш шорхӀ бӀаьи ах бӀаьи шер фунт истоле тӀа юйиллар.

«Дейли мейл» газета яхачох, «Израиле деча новкъостала фондера» цхьаьххьа вене дӀадахийташ гӀема гӀуллакхага, цхьабаккьа, нунах тешна хала да. Магид, шалаьш, бульмашаш хьальюра, кхьчахьа ухийташ хулийтарга вай фондера ахча. ТӀакха, мел бе да из. Цу гӀуллакхашта шоай бюджетара дӀаухийтар ваьвй хӀинг е дац, цигара мукъадаьнна ахча тӀома гӀуллакха шоача дахийта йиш йолаш израильски военщина хилча? Из да цар дер я. 1967 шера дено Тель-Авиво тӀома гӀуллакхаша дӀаухийта ахча тӀетӀа дукхагӀа хул, хӀаьта хӀана хӀаро денна 3 миллион долларега дӀе я кхачад, социальни гӀуллакхаша ухийта ахча хьалхагӀа ше хиначул соь ма хоалаш е кхинеттел кӀезиглуш долча хана. Цул совгӀа, цу дакхе дийнача сагӀаша эргача законха дезаш, ал дукхьал герз ийде хиар бахьан долаш хӀанз къаьстта хилача хьал тӀа этта Израиле финансовй гӀуллакхаш.

«Дейли мейл» тӀера статья оачча хана ши-шерӀа тьалъолтомна отт хаттар: «Сен дукха кхиета израильхайол-тешш? аль «СагӀаш вале ийа йоашалаш дарий бооранаш лоадь е лакдехь хилар хьотьоийта найра кхи бахьаш дошан-м хьакха хургьац? А. Цу духьа хьынхаш. Цхьа хӀана лоерхӀа арабийни статья: шой аздананра къаста башха лоьн бола нах Израиле тӀехьарча каменаша дукхагӀа юкъеоьар духьа. Цу газета хоалетдаь белгал ницка доаха, кхьча мехкашка ахча дӀачутелараш бӀаьккий нах хонна Ӏош ца хилар, мел хинна а дог таладеш дола насал ше ца доаладой я.

Вархьа хургдолаш декхар да израильски агрессорий гӀуллакхашта сагӀа дехарий дакьа кхоачашдеш долча «Дейли мейл» яхача газета шийна тӀанйилар.

Лондон.

А. УГЛОВ,
АПН соб. корр.

ДОКТОРА БЕРНАРДА КХО ХАТТАР

ДӀадахача шерарча гӀорадьннача хӀамай сийна оттадаьча традицнонни шун тӀа «Африканес Сакемере» Кайптаунка торгови палате гулбенна хержарех бола нах чӀоагӀа цецбьллар. Че ьрашта вӀаала дӀга а ца хаова къамаьл дир сийлахь хьаша ваь шун тӀа вьлгӀача, дега ше еча операцеех дерригача дунен тӀа цӀн хеза волча профессора Кристиан Бернарда.

Доазад зельа ваьх йиьххача хана гобоалаш лийнначара кӀанзла мера нӀакхьчавед доктор Бернарда, цудухьа дицдала кхийна хургда цул шой дьлхене лела апартеида гӀуллакхаш.

«Бернарда — Ӏилмахоччун дикача сагёи» сийна кад текъаба рашта баркал а аьиьи, цо дийцар, Гонконге моттагерча цхьан промышленника хьаттар сога — ЮАР-е суда бехктокхаме хӀанз аз цхьана болаш тиьэь итт цу совгӀа хя мехкха мари сесаш кхалсаг, масала. Азера ньинеи малаьсаг Евроцера весиние хилар чарg кхы бахьан я доацаш?

— Сога, — ховш бер Бернарда шийга ладугӀаш баьгӀарашка, — цу хаттара жоп долладалӀнзар...

— Дане, — йоахар сийлакьча хьаьшо дӀахо, — са цхьан йолегена хар лайра, хьатара бесаш барашта (ЮАР-е мел бала нах апартеида доктринагӀа) «кӀай барашта», «хьатара бесаш даращтаь, «азиаташтаь, «африканцаштаь бекъалуш ба) кӀай барех болча дай-ноаной пампгача берашта гӀуллакх де вай мукъа хӀана ду, хӀаьта кӀай барех бошаца лорашта воашта дарба де вай мукъа хӀана даь?

— Цу хаттара а сога жоп доладалӀнзар...

Инде хьаттар сога, индейцашта лаьри де ховш хиннача хана хьехаршка бахаш Европера баьича дай болаш доаьа вай индейцех моллагӀча сортера граждана хӀана доархӀ?

Цу хаттара а сога жоп доладалӀнзар.

Цул тӀехьагӀа, цхьа дӀаязата сабар а дь, Кристиан Бернарда ше дегӀараша [illegible] хилар:

— Уж хоаьха а хаттар хӀана аз мута ду.

Хортош чуьяха сатем ьттьий, профессора дӀало аьлар:

— Сай мохк сона дукхабеза, цхьабакъда, сона хетачох, Къилбехьен Африка шун, са, вай бериа кхоане хурьхк, натакьа сипе вай гӀуллакхаш вай хувца цу хуаше.

Ший хаттарашта жоп кхачанзар Бернардега «Африканес Сакемере» [illegible].

Цхьабакъда, моллагӀча дийнахье а пресса тӀаьхьтар ресистой сатем «бобьачо». Цу тайпара къамаьлаш мегарадаьнначера доктор Бернарда дӀахейтам а вӀастикаш юстара хилара «доттигӀаш гӀаьхь хилар деш я аладойй «Трансвалера» яхача йола деча националистски парте газето.

И. ВИТУХИН.
(АПН).

Фашистски Германи йохаль 25 шу дизарна

ГЕРМАНИ, 1945 шера май. Берлина йистте дІоьтталаш сержанта Н. Мешкова йоккхачу тоьпо рейхстаге дІачу доь ду.

М. Редькина сурт.

ТАСС фотохроника.

1944 шер. Шолгаlа Прибалтийска фронт.

Невель хулдабоштахь баьхна тІеда тІа беннабаьлла танкистан — экипажа командир лейтенант И. Т. Федоров (аьтту) механик-водитель воккханІеонан сержант Н. Д. Масников.

В. Гребнева сурт.

ТАСС фотохроника.

ШОАТТДЕН ОАГІУВ

ЧАХКИЕВ Саїд

ДОТТАГІАЛ

«Эггара керттера дар» яхача романа тІара дакъа

СИГАЛЕ аьккха мадхбоалехьа дІаухар шайла морхаш. Нагнагахьа гучалелхар маьлха зІавараш. КІай кисош санна, моргех Іоохкалора уж, цхьабакъда чехкка дІайоьра, юха хьалчуззача санна. ЙІовхал лацар зІалла я.

Шийла бар бийсан, къаьстта сахул лаш хьайкха муха. ХІанз дикка лаьгІбеннабар из. Хин санна ше бьь уллир лие. Лаьтта гІерадьдар.

Деникинций эргІан атака юла а теха, салоІаш багІар ополченцаш. Цкъабараш хІама дуаш, вожаш гІаьлевэш уллаш, кхоаларгІбараш, цхьанна хІамцина даьхе а бовцаш санна, йист ца хулаш, цхьаьнне шоаний уйлаш ер багІар. Богтахьаьвар уралаттар.

Юрт ах хІаллакъаь аьнниар, хІаьта а ца хаддаш чутташ яр деникиний йоккхий топаш. Цах лоамашка хьалбахабар, цхьабакъда берригаш бахабаар. Цхьанниболл дезала хІанз а цІагІа бар. Шоашта мога новкъостал дора нар тІемахошта: дяа хІама дора, тІеюхха йІайха хІамаш кхухьар, бераша хий кхухьар.

Тухана дена дулх дуаш багІар ТІоха къонгаши царна ши-кхо саг кхаьи. Из хІанз а дІайха дар. Хоза хетар шелделнача кулгашта из хьахьокхадела а.

ХІама дуаш багІар Іурра баьхка эрсий я. Царех хІанзле а кхо саг шийнавар. вІ, чІоагІа чов яь, юрта Іочувнхьавар.

Хоза лаьрххІа сий даш хьежар царга гІалгІай. Шоайчарел дуккагІа дагибоахкар царна бевбе эрсий. Цхьабакъда, тІом тІом ба. Цикхха йиш яц, мала хургва, мала вусаргва.

ГІалгІай дег тІара раьза бар эрсашта, шоай га даккха уж баьхка. Къамаьла а доацаш гІулакхаца, бена тІемаша нар шоай денал хьа- [illegible]

[illegible]

къежар из, цкъа замешца Салмана саг йоалле яхача хана, цо цхьацца сиькъердаме хІамаш дувцаш нах бела лабар дага а деха.

Эрсашка моаршал а хаьтта, царна юхе окопа чу Іохайра Шовхал.

— Тахан берригаш гІалгІашта тІатте латташ ба, — аьлар цо. — ХІанд из ниття? Сона хетаргахьа кхы тІесхлаьщ дена нах а ма дац тхо.

— Хьо гІалат ва хІаьта, — аьлар, цо маузер уллача эрсечо.

Шовхал велакъежар. Шийла мекха кулг дьекхар цо.

— ГІалгІай — майра къам да, — тІатехар эрсечо.

— Цйи фуй хьа? — хьаттар Шовхала.

— Александр я.

— Тха меттиэа Іалихан оаьхх хьо.

Гонахьара къонахий белакъежар. Велакъежар Гирихан а. Вежараши хІама дуаш вагІе я, берriга тергам цигахьа бар цун.

— Болхло вий хьо?

— Ва. Са новкъостий а бе болхлой. Мехкдаьттахой да тхо, — аьлар эрсечо, курра.

— Со ахархо ва. Са цІе Шовхал я, — Александрага кулг кховдадир цо.

Из дар яттІа доккха кулг. Цун дар мо гІожа дар Александра юхадена кулг а. ВІаши бІарахьежар уж. ТІаккха белакъежар.

— Вежарий да-кх вай, — аьлар Александра.

[illegible]

Александрайн цун кердача доттагІчоа ДІатІавахи Шовхал марх1аьелдар Гирихана а.

— Со раьза ва хьона, — аьлар цо. — Сона дика хет хьо сайна воалаш а. Со хьона вежлий хац сона. ТІоха Гирихан ва со. Шагр-аькъан. Со а тха цІагІара барош а чІоагІа раьза хургба, хьо мичча хана а тхан цага воагІе.

Шовхала чІоагІа баркал аьлар Гирихана. БІарахьежаше везавелар цунна из. Дезаделар Гирихана санбат, цун хьдел, йистанлар.

— Со воагІаргва шунга, — аьлар цо.

Гирихан тийшар цох. ГІазахар из, цхьа доккха дика хилча санна шийна. Цул тІехьагІа марх1аьикхар из Александра. Дег тІара ловша баькхар.

— Шун доттагІа хила хьожаргва со, вошa ца хуле а, — аьлар цо.

Шовхала эрсей дув баь доттагІий хиннилга чехка дІахезар окопашка гІола. Массанахьара хьатІаухар царна нах. ХІаране, ше-ше чІоагІагІа ала гІерташ, даькъал дуцар цар доттагІал.

ТІаьера Дудар а. ТІоха къонгаш юстара баьнана гІолла тІаьера Шахбулат а, цуна Асхьаб а.

— ГІолгІайн эрсей ваьтта вІашагІкъайтта йане лаьна бь вежарий мо болх доттагІиа а хиния дІабаха моттиг сона йовзаш а яц е хІинзалца хьа хиний пьыне хеза а дац, — аьлар [illegible]

[illegible]

— Хьажал, хьажал! — йоалар гІалгІашь. — КІант ва!

Гоьна хьатІатеlар тІехьашцахьа латтараш, когабухьара уттар. Александра деча халкерга хьажа гІерташ. Тхьоара санна ца хаддаш деттар тІоараш.

— Деникинцаш боагІа, — аьлар цхьанне.

Шортта аьлар цо из, цхьабакъда массанена дІа-м хезар. Лоалар сенар. «Деникинхаш боагІа»... Цу ших зешо наха юха а дагайохийтар мекха тІаьена йоккха гІайгІа, байна а човаш а юкъера дІакъаьста новкъостий, вежарий.

Юхабахар уж окопашка.

Дехьа а сельа а лаьха аьлар йоккхийче топий ахоро, мешаш, гранаташ. Лаьттанца нийса урагІа ухар Іаьржа кІур. Хьаухар латтарий хьеж. Пост чуухер окопашка, лаьтта эгар. Ополченцашта геттара юхе кхаьчар моастагІий. ГІалгІаех цхьаццабараш шалташка кхуьла баьлар. Цу хана кашамашта тІехьашкара хьгучайкхар цхьа ткъаь итт говрабьари. Уж бар гІалгІай, лоамара доагІа оарц. Цхьабарашта тІекхохкар фертиш, вокхарга чокхеш дувхар. Духхьал чоп бар цар говраш, сов кІаьдненна. Шо аш лоамара баьлча дена царга са ца лоІийташ боагІачоа тара бар уж.

Уж бІаргабейча, кІеоуга бале а, чІоагІа дог гІоздаьлар окопашка багІарий.

— ГІо доагІа!

— Оарц доагІа вайна! — цІогІари деттар цар, говрабаьрашкаьа дІа а хьежаш.

Цхьатарра бІаргабайра уж моастагІашта в. Шоай пулеметаш сихха дІаерзайир цар царгахьа.

Доккха гІалат даьлар говрабаьрешкара: тІом ца зуш, фуд-малад аьнна ца кхотташ, цийсса юхьдуттьала тІабахар уж деникинцашта. Хьежорга санна йийттача пулемето Іобехкар уж берригаш а, ши саг мара кІелхара ца воалаш. Царна гІо ле аьнна хьабейдабор окопашка багІараш а, цхьабакъда сихъаь хьекхача пулеметаша юха дІайаьчкъайтар уж. Моссахк саг аллийсар меттаьа кхийтта. Окопа чу юхачуюоаллаш нийра Висит а. Шийла вежарий кулгаш тІа Іотlаьежар из. Кергье чоаца тІо кхийттабар цхо.

Доккха халахетар даьлар партизанашта. Бордех церган ettар цар. шоатай мовкъаш лувцар. Уре а айкта, юха а, моастагІашта тІаььаадел сагота бар уж. Уж хьаллелла а мегар, Дударева Шовхалех юха ца беттаре.

— Къонахий, сатохаш хиел, сатохал! — цІогІа деттар цар. — Вешa довдийта аьнна даькхалац цай ухазза, котдовла даьхкад! Хоавй моме?! Доадерга вай, эрдовле!

Из баьхкар. Из хІараме хиета а дора. ХІаьта а чІоагІа дар дега хиниа халахетар. ХІейт, доаш [illegible] уж цу атагІа гІолла, пхьеналаш мо, хьал ца лаьхкача!

Цхьа говр йисар дийна. Из бар мета сира дьи. Цхьаь хІаманга лаьувгІаш санна латтар из, корта чу а баха. ЧІоагІа бохабаьбар [illegible] оагІув. Лаьтта Іоухкар чуреш. Іоухар цІий. Деникинцашка хІама хетар кулла.

— Къа-м цу говра а да, — аьлар Асхьаба. — Е воалл со из.

КІирзенна, говра бІарахьажоф Шахбулат. Цунна а хетар цох къа.

— Ма Іовзина, ма Іовдала боабайтар цар шовш, — аьлар цо.

Дог тохаделар Шахбулата. Асхьаба топ аййнча. Харцахьа вийтсар из. Топ яьнча, юхахьежар. Говр еж аьр. «Фу дар из сона хиннар? — цІаькха дег чу лессар Шахбулата. — Ма эхь дар из. Зе мукъагІа вийрийхьогІ со саго?

Шортта тІа-са хьежар: из теркал- [illegible]

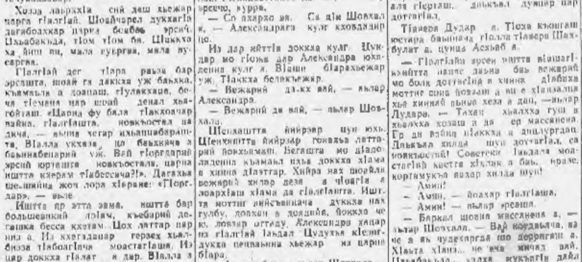

Чехословаке духахьа городашка толаме болх беш я Чехословакин далкъа эскаре бутагрбола довраьхьшикаш кийчбу курсаш. Иззамо йолча допризывникаш ІомабеІа пенотрех [illegible] ийлай духка ха яла ювагаш [illegible]

СУРТА ТІА: самбо захитчевши.

ЧТК—ТАСС сурт.

ХАЛКЪА БАГАХБУВЦАМЦАРА

СОХ А ЦА ТЕШАШ...

Цхьа Цагенаго вир деза [illegible] цун лоалаза. ЦІагІара [illegible] а ваьнкха, шийгара вир дийкача:

— [illegible] Цагена.

[illegible]

— Даьллакь, сох а ца тешаш, вирах кІала гош хьо?

[illegible]

— Берташа устагІа бнаб са, — аьнна пирстопага летте [illegible] цхьа лоамаро.

— Бертий [illegible] яц оаха, — [illegible]

— Маскенарно, [illegible] чина гоеза тха юрта да а [illegible] аьнхад, лоамароне.

ДІаяздир Хьо МАЛЬСАГОВ.

МОЛЛЕН ШАЙТІЕН

ГІаш юртара юрта водаш хиннав цхьа молла. ДІа шоай юрта дикка гаьна ваьнча, шийла хьайха водаш саг вайнав цунна. Ишта ерош болхаш, кьелхаводар [illegible] [illegible]

ТІаьха [illegible] тар [illegible] аьннад:

— Хьалла додар шейтІа да, хІаьта хьо [illegible] фу аьлар [illegible]

— Хац а [illegible] чоехаолла молла жега воаллар. — Из моццагІаьва а дела шийа дІахоадедаь нийаc да, цо цІанкха ала йиш яц бусалба сага доадар.

— Цо да [illegible] а [illegible] — ер дІаьлча хьайна а хоаргда хьона из [illegible]

[illegible]

— Цо аьлар: Іоа воагІар ГІалеи сег да. Из хьалокхальнача, [illegible] устагІа лелае цунне.

— ХІаьта цхьадар-м, шейтІа аьнна даре а дича бакъаьлле долаьхул хьона, — аьннад молла.

ДІаяздир М. ГАДИЕВ.

СПОРТ

ДУНЕН ЧЕМПИОНАШ

ЛЮБЛЯНА, 5 март. (ТАСС). Когсовлоали хахкала дунен чемпионат диаалика дитал московски фигуристаша Родиния Ирнаси Уланов Алексеев. Ерригаш а цхьана лаьрхІача 11 моттиг а йолаш: 418, 6 бала кхаьчай царна. Ше тІахьашка халла ахьий дебютанташ ленинградхаш Смирнова Людмилен Сурайкин Андрейн — 416,5 (16), хІаьта бронзови — ГДР-ера фигуристаш — Хайдемария Вальтер-Штайнерн Хььаинц Вальтерн — 410,2 (27).

Вай кхоалагІча пара — москвичаша Шарелина Галинани Москвин Георгин — йиьлагІа меттиг лаьккхай — 405,5 (36,5).

СУРТА ТІА: Родниа Ирнана Уланов Алексейн.

Н. Наумешкова сурт.

ТАСС фотохроника.

ІАН СПАРТАКИАДА

Казахстанерча когсовлоаш хохкача 22 шу даьнача Троицки Валере 3-ча марта шийлача бийсанга «Локомотив» яхача Челябински стадионе РСФСР халкъий IV-ча Іан Спартакиада доши медаль яьккхай. 40,3 секунде 500 метр веддав из (хатока рекорд). Ша геттара зика бар, пхе спортсмена кхы а хьттув баьлар 41 секунд яалехьа пхи бІаь метр баха. ШолагІа моттиг яьккхар [illegible]

[illegible]

Е. БИРУН, А. ПЕРЕПЕЛИЦИНА, М. ПОЗДНЯКОВ.

(ТАСС спец. корр.).

ОСМИЕВ Хьамит.

Лораде сага дог

Сага вахар доладу цо.
Цхьаза велаш, цхьаза велхаш,
Цо дунен гІа воахаду.
Сага вахар хоададу цо.
Цхьакха сеца, дега вай дог!
МоргІият санна дожаду.
Цунна фу ю, цунна фу ца
Къега ца дам, хала сага
ДІга массагІ Іотхьам бу!
Гурашкех нійца соьыт сага,
Из Іодажа дозар кхераш.
Дегал бочагІ леладу.
Сага сага бозем бича
Доьша дуне готу дега,
Из сабІарзе хоалу.
Сага дикахетар дича,
ТІаро бала айлу дега
Из гІездаьла доладу.

Чтадгь аз аз [illegible]
Из [illegible]
Сага дега товийар да.
Гарзе [illegible]
[illegible]
Сага дог [illegible]

УГУРЧИЕВ Ахьмед-Гири.

КУЛГАШ

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республика гІоллен Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йовчаш а йолцаш, делкъелцна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гІаьхаьча боарама мух а хьекхаш ха хила я. фегара температура республике гІолла 5—10, Грозне 8—10 градус йІовхал йолаш хила я тарлу. ДІахорча шин дени шин буси морхаш а йолаш, юкъ-юкъе ехкан а хулаш, лоадама йовчан а йолцаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш. Малхбоалехьара гІийла, гІаьхаьча боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 2 градус йІовхалгара 3 градус шелалга кхоачаш дийнахка 7—12 градус йІовхал йолаш хила я тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа, хьажа

РАДИО

7 март

6.30 — Юрта Іуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.27 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.20 — Баьчча как 100 шу дизара летаю (нохчий меттала). 8.35 — Эстрадин ашараш. 9.00 — Москва. 15.15 — «Ахкан юкъе» яха Богданова дувцар (гІалгІай меттала). 15.35 — «Новкъост» Поккхагіа йолча классешка деша багІараш (эрсий меттала). 16.00 — Сона дукхаеза мехка (эрсий меттала). 16.20 — Концерт. 17.00 — «Белакъежар» (эрсий меттала). 17.30 — «Къонах» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — «Профсоюзан организацеш социалистически къьа» (нохчий меттала). 18.30 — «Сенах илли доах лоаман кхалсаго», яха музыкально - литературни композици (нохчий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15.05 — Кинонкхьбаргол клуб. 16.05 — БІухой мугІараш дегІаух. Дунен халкъашта юкъерча кагирхой болаяха. 16.20 — «Цабун» яха телевизионни фильм. 16.40 — Грозненски партийни организацеш историяра (нохчий меттала). 16.55 — Ахбілаьвари летопись «1927-гІа шу». 17.40 — Телевизионни керладараш (нохчий меттала). 18.10 — «Машенька» яхача [illegible]

[illegible] гурин соапазин заккарах йоал дунен чемпионат «Кхалнаэ». Шийк лоІанаш йоал программа. Югославера передача.

РАДИО

8 март

7.10 — «Грозненский рабочий» газета семин ааду. 7.20 — «Ленинан некъ» яхача газета обзор. 7.35 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.20 — «Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 Москва. 15.15 — «БІаьстин хьаллара даш лех яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.35 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — Литературин Нохч-ГІалгІайче яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — «Шоана, хьансара кхалнах» яха концерт. 17.30 — Къахьегамин хоьсью вай воай Даьххе яха 8-ча марта Денна летаь передача. (гІалгІай меттала). 17.45 — Тахан кхалнаьха деза Ди да (нохчий меттала). 18.00 — «Къонах» (гІалгІай меттала). 18.30 — «Ведалой ваьр» яха радиогазета (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.10 — Бераша «Орлята Чапая» яха художествени фильм. 13.35 — «Къона ленинец (нохчий меттала). 14.05 — Футбол. 14.50 — «Черниговчанка» яха документальни фильм. 15.15 — Къонгаеки коталониян свйлахь-боекад мехь. Къамаьл ду парторганизаци Артюнин. 15.35 — Дунен халкъашта юкъера кхалнахта Ди. 15.55 — Музыкальни пауза. 16.00 — «КВН-70». [illegible]

[illegible]

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-98; редакторан зам. — 3-39-11; секретарин секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностан отделий — 3-42-30; Юрта бахаман писмойн отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательство типография. Революции проспект, 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ05044. Заказ № 1472.